

Narodowy Bank Polski
Instytut Ekonomiczny
Biuro Przedsiębiorstw, Gospodarstw Domowych i Rynków

**Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw
ze szczególnym uwzględnieniem
stanu koniunktury w IV kw. 2010
oraz prognoz koniunktury na I kw. 2011**

Styczeń 2011

Podstawą opracowania są wyniki Szybkiego Monitoringu NBP, przeprowadzonego w grudniu 2010 r. na próbie 1015 podmiotów niefinansowych, reprezentujących wszystkie sekcje PKD (poza rolnictwem, rybołówstwem i leśnictwem), zarówno sektor niepubliczny, jak i publiczny, przedsiębiorstwa z sektora MSP oraz duże jednostki.

Spis treści

SYNTEZA	5
1. SYTUACJA EKONOMICZNA	8
BIEŻĄCE OCENY SYTUACJI EKONOMICZNEJ	8
PROGNOZY SYTUACJI EKONOMICZNEJ	9
OCENY I PROGNOZY SYTUACJI - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	9
POLSKA NA TLE UE	11
2. POPYT I PRODUKCJA	12
BARIERA POPYTU	12
PROGNOZY POPYTU I ZAMÓWIEŃ	13
PROGNOZY PRODUKCJI	13
WSKAŹNIKI PROGNOZ POPYTU- ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	14
EKSPORT, IMPORT	16
OCENY I PROGNOZY EKSPORTU	16
3. KURS WALUTOWY A OPLACALNOŚĆ EKSPORTU	18
4. ZATRUDNIENIE	20
PROGNOZY ZATRUDNIENIA - I KW. 2011 R.	20
PROGNOZY ZATRUDNIENIA - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	20
WYBRANE CZYNNIKI ODDZIAŁUJĄCE NA ZATRUDNIENIE	21
5. WYNAGRODZENIA	23
PROGNOZY WZROSTU PŁAC	23
WYBRANE CZYNNIKI ZMIAN PŁAC	24
PODWYŻKI PŁAC A WZROST WYDAJNOŚCI PRACY	25
OPTIMALIZACJA KOSZTÓW W IV KW. 2010 R.	25
6. INWESTYCJE	27
NOWE INWESTYCJE - PLANY ROCZNE	27
CELE INWESTYCJI W 2011 R.	28
NOWE INWESTYCJE - PLANY NA I KW. 2011 R.	29
INWESTYCJE W TRAKCIE REALIZACJI	32
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA NOWYCH INWESTYCJI	32
7. ZAPASY W PRZEDSIĘBIORSTWACH	34
OCENA STANU ZAPASÓW	34
8. WYKORZYSTANIE MOCY PRODUKCYJNYCH	37
9. KREDYT BANKOWY	38
PROGNOZY ZADŁUŻENIA	38
PROGNOZY ZADŁUŻENIA - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	38
DOSTĘPNOŚĆ KREDYTÓW	39
DOSTĘPNOŚĆ KREDYTÓW - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	39

PRZEZNACZENIE KREDYTÓW	39
OPROCENTOWANIE KREDYTÓW ZŁOTOWYCH	40
OPROCENTOWANIE KREDYTÓW DEWIZOWYCH	40
PROGNOZA OPROCENTOWANIA KREDYTÓW	40
10. PŁYNNOŚĆ FINANSOWA PRZEDSIĘBIORSTW	41
OCENY PŁYNNOŚCI I ZATORY PŁATNICZE	41
OBSŁUGA ZADŁUŻENIA	41
CZAS REALIZACJI PŁATNOŚCI	41
OCENY PŁYNNOŚCI I OBSŁUGA ZADŁUŻENIA - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	42
ŚRODKI PIENIĘŻNE PRZEDSIĘBIORSTW	43
11. CENY I MARŻE	44
ZMIANY CEN W IV KW. 2010 R.	44
PROGNOZY CEN SUROWCÓW I MATERIAŁÓW	44
PROGNOZY CEN WYROBÓW WŁASNYCH	45
RAMKA 1 KONSEKWENCJE WPROWADZENIA NOWYCH STAWEK VAT W STYCZNIU 2011 R.	46
PROGNOZY CEN WYROBÓW WŁASNYCH - ANALIZA W PODSTAWOWYCH PRZEKROJACH	47
CZYNNIKI ODDZIAŁUJĄCE NA ZMIANY CEN	48
ZMIANY CEN A EKSPORT	49
OCZEKIWANIA ZMIAN CPI	50
MARŻE NA SPRZEDAŻY KRAJOWEJ I ZAGRANICZNEJ	50
12. BARIERY ROZWOJU - WYBRANE PROBLEMY	52
ANEKS 1 - UWAGI METODOLOGICZNE	53
ANEKS 2 - FORMULARZ BADANIA ANKIETOWEGO	54

Synteza

W świetle wyników Szybkiego Monitoringu NBP oraz danych statystyki publicznej można sformułować następujące wnioski w obszarze koniunktury gospodarczej:

Pod koniec 2010 r. zanotowano wyraźną poprawę nastrojów wśród ankietowanych przedsiębiorstw. Miało to miejsce mimo obserwowanych problemów, związanych ze zmianami stawek VAT.

Poprawiły się zarówno oceny sytuacji bieżącej, jak również prognozy, w tym zwłaszcza popytu i zamówień. Widać przy tym dalszy stopniowy wzrost aktywności inwestycyjnej. Poprawie nastrojów nie towarzyszyły natomiast plany wzrostu zatrudnienia i płac.

1. Koniec 2010 r. przyniósł dalszy spadek bariery popytu, co zaowocowało niewielkim wzrostem stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych oraz dalszym spadkiem nadmiernych zapasów produktów gotowych i towarów. Poprawiły się przy tym (formułowane na II półrocze ub.r.) kwartalne prognozy popytu i zamówień. W efekcie tych pozytywnych sygnałów, w I kw. br. przedsiębiorcy nieco częściej niż trzy miesiące wcześniej deklarują zwiększanie produkcji (dane po korekcie sezonowej). Prognozy produkcji poprawiły się jednak głównie w grupie eksporterów. Firmy zorientowane na rynek krajowy spodziewają się na początku roku niewielkiego spadku tempa sprzedaży, przewidują również możliwość obniżenia dynamiki produkcji. Największe spadki optymizmu zanotowano w borykającym się również z innymi problemami budownictwie.
2. Wzrostowi optymizmu w grupie eksporterów towarzyszyła poprawa wskaźników ocen i prognoz sprzedaży zagranicznej, w tym zwłaszcza wzrost dynamiki liczby umów eksportowych zawartych w IV kw. ub.r. Relatywnie słaby kurs złotego pozwalał na utrzymanie wysokiej opłacalności sprzedaży. Wzmocniła się tym samym obserwowana przed wybuchem międzynarodowego kryzysu finansowego przewaga eksporterów nad nieeksporterami - wzrosły różnice między tymi grupami w poziomach rentowności¹, wykorzystania mocy produkcyjnych, czy aktywności inwestycyjnej.
3. Obserwowana poprawa nastrojów okazała się dla większości ankietowanych niewystarczająca do podjęcia decyzji o zwiększeniu liczby pracowników. Wskaźnik prognoz zatrudnienia utrzymał się na poziomie z poprzedniego kwartału, choć jest to powyżej poziomu długookresowej średniej. Firmy z wysokim wykorzystaniem mocy, jak też przedsiębiorstwa planujące zwiększyć produkcję, co prawda, częściej będą przyjmować pracowników, ale w podmiotach, w których perspektywy sprzedaży są mniej optymistyczne lub wręcz złe ankietowani zapowiadają dalsze zwolnienia.

---

¹ Co pokazały dane F-01/I-01 GUS.

4. Utrzymał się niski odsetek przedsiębiorstw planujących podwyższyć wynagrodzenia. Skala podwyżek (po korekcie sezonowej) zmniejszyła się względem poprzedniego kwartału. Wzrost zatrudnienia i podwyżki płac najczęściej planują firmy z kapitałem zagranicznym, najrzadziej zaś przedsiębiorstwa publiczne.
5. W 2011 r. można oczekiwać zwiększenia aktywności inwestycyjnej w sektorze przedsiębiorstw. W dalszym ciągu najwięcej inwestycji zapowiadają duże i bardzo duże firmy, ale zauważalne jest również pewne ożywienie w sektorze MSP. Skala planowanych inwestycji, w tym zwłaszcza działań skutkujących powiększeniem potencjału wytwórczego w dalszym ciągu nie będzie duża (plany rozbudowy potencjału wytwórczego reagują z pewnym opóźnieniem na wzrost stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych). Najbardziej rośnie udział przedsiębiorstw, które zamierzają wymienić przestarzałe maszyny i urządzenia lub przeprowadzić remonty. Wyraźne ożywienie aktywności inwestycyjnej możliwe jest zwłaszcza w sekcji Przetwórstwo przemysłowe, w grupie eksporterów oraz firm z kapitałem zagranicznym².
6. Zainteresowanie kredytem bankowym pozostało niskie, choć odnotowano pewien wzrost w mniejszych przedsiębiorstwach oraz wśród firm planujących nowe projekty inwestycyjne. Odsetek zaakceptowanych wniosków kredytowych, mimo niewielkiego pogorszenia, pozostał relatywnie wysoki, co oznacza utrzymanie się relatywnie dobrej dostępności do kredytu. Cena tego typu finansowania od kilku kwartałów utrzymuje się na stałym i niskim poziomie, przy jednak zwiększonych obawach o jej utrzymanie się w najbliższych miesiącach. Można oczekiwać, że ożywienie w obszarze inwestycji będzie oddziaływać w kierunku wzrostu dynamiki kredytu na te cele, zwłaszcza w przypadku większych projektów, na których sfinansowanie przedsiębiorstwa nie mają wystarczających środków własnych. Mniejsze wydatki w dalszym ciągu będą zapewne pokrywane ze źródeł wewnętrznych.
7. Płynność nadal oceniana jest przez przedsiębiorców relatywnie dobrze (wyraźnie lepiej niż w latach 2001-2003), choć odsetek firm odczuwających problemy w obszarze płynności bardzo powoli, ale nieprzerwanie rośnie. Na razie nie ma to jednak przełożenia na pogorszenie terminowości spłaty kredytu. Obsługa zadłużenia wobec banków poprawiała się nieprzerwanie w ostatnich sześciu kwartałach i jest obecnie na jednym z wyższych poziomów w historii badania. Korzystny wpływ na terminowość spłat ma zarówno niska cena kredytu, jak i trudniejsze warunki jego pozyskania - co powoduje pozytywną selekcję przyszłych dłużników. Można również przypuszczać, że część przedsiębiorstw spłaca raty kredytowe kosztem pogorszenia obsługi zobowiązań pozabankowych. Obserwujemy to głównie w postaci wzrostu

---

² Wszystkie trzy grupy są silnie ze sobą powiązane.

odsetka firm nie regulujących w terminie swoich zobowiązań handlowych, nie widać natomiast jeszcze efektu w postaci wydłużających się terminów spłat.

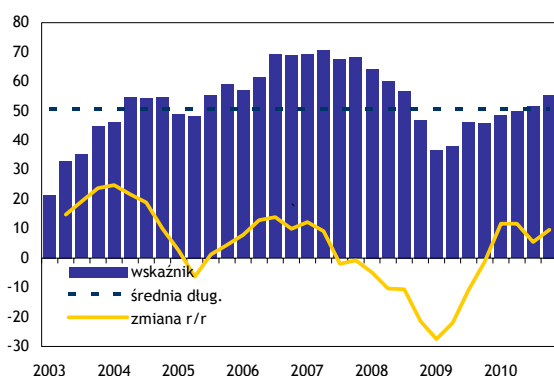
8. Koszty (jednorazowe) wprowadzenia nowych stawek VAT przedsiębiorstwa oceniły jako niezbyt duże (taką opinię wyraziło 89% respondentów), niemniej zmiana ta spowodowała spore trudności oraz wzrost obaw odnośnie kształtowania się tempa inflacji. Jeśli chodzi o przeniesienie wzrostu stawek VAT na ceny, to takie plany ma ok. 53% badanych, w tym 39% firm robi to w styczniu br. W większości tych firm cały ciężar wzrostu podatku zostanie przerzucony na odbiorców. W co trzecim przedsiębiorstwie podwyżka VAT nie zostanie uwzględniona w cenach w ogóle, co może stanowić wytłumaczenie, dlaczego spadek marż jest najczęściej przewidywaną konsekwencją wprowadzenia nowych stawek VAT. Obawy o pojawienie się negatywnych następstw zmian podatku VAT mogły być jedną z przyczyn częstszych redukcji kosztów, przeprowadzonych w IV kw. 2010 r.
9. Trzeci kwartał z rzędu przedsiębiorstwa oczekują wyraźnego wzrostu dynamiki cen CPI. Odmienne niż w poprzednim kwartale, w I kw. br. nakłada się to również na znacznie częściej planowane podwyżki cen na towary i usługi oferowane przez ankietowane firmy. Trzeba przy tym zauważyć, że zgodnie z oczekiwaniami bardziej rośnie częstość podwyżek cen niż średnia ich rozkładu.

1. Sytuacja ekonomiczna

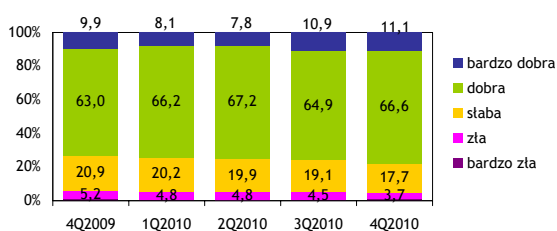
W IV kw. 2010 oceny sytuacji w sektorze przedsiębiorstw w dalszym ciągu się poprawiały, czemu sprzyjało rosnące zapotrzebowanie na oferowane produkty, zwłaszcza ze strony odbiorców zagranicznych.

Zanotowano przy tym wyraźny wzrost optymizmu prognoz na kolejny kwartał, po dwóch kwartałach spadku.

Bieżące oceny sytuacji ekonomicznej

Rys. 1 Wskaźnik bieżącej oceny sytuacji ekonomicznej BOSE

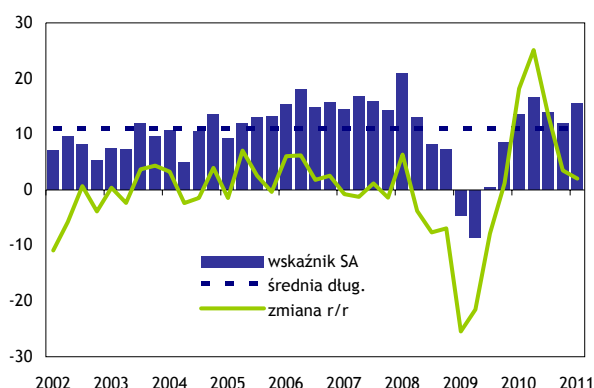
Rys. 2 Oceny sytuacji ekonomicznej - struktura próby w %

W IV kw. 2010 oceny sytuacji w sektorze przedsiębiorstw kolejny kwartał z rzędu poprawiły się. Wskaźnik sytuacji ekonomicznej BOSE³ wzrósł zarówno w stosunku do poprzedniego kwartału, jak i analogicznego okresu ub.r. Swoją sytuację jako bardzo dobrą lub przynajmniej dobrą oceniło niemal 78% firm, wobec 76% w poprzednim kwartale. Drugi kwartał z rzędu ankietowani oceniają swoją kondycję powyżej długookresowej średniej.

Wraz z poprawą sytuacji również mniej przedsiębiorstw deklarowało występowanie poważnych problemów. Zmniejszyła się, po raz kolejny, skala bariery popytu. Inne napotymane obecnie przez ankietowanych problemy to przede wszystkim wahający się lub niekorzystny kurs złotego względem walut obcych, wysokie bądź rosnące koszty działalności oraz zatory płatnicze. Podobnie jak w przypadku ocen popytu skala wymienionych powyżej problemów była malejąca, mimo to, firm nie odczuwających żadnych trudności było wyraźnie mniej niż w poprzednim kwartale, co najprawdopodobniej było związane z planowanym wzrostem stawek VAT i oczekiwanymi konsekwencjami tej zmiany oraz nie malejącą niepewnością odnośnie koniunktury.

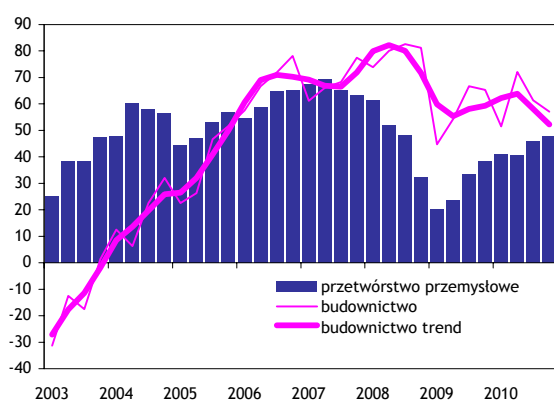
³ Wskaźnik BOSE stanowi różnicę sald odsetka firm w bardzo dobrej i dobrej sytuacji oraz odsetka firm w słabej, złej i bardzo złej sytuacji

Prognozy sytuacji ekonomicznej

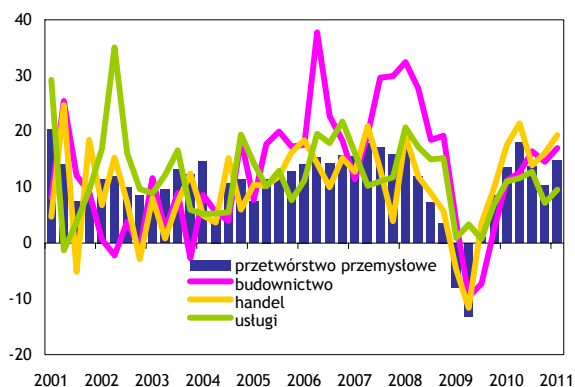

Rys. 3 Wskaźnik prognoz sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw WPSE

Oceny i prognozy sytuacji - analiza w podstawowych przekrojach

Rys. 4 Wskaźnik bieżącej oceny sytuacji ekonomicznej BOSE w sekcji Przetwórstwo przemysłowe oraz Budownictwo

Rys. 5 Wskaźnik prognoz sytuacji ekonomicznej WPSE w wybranych branżach

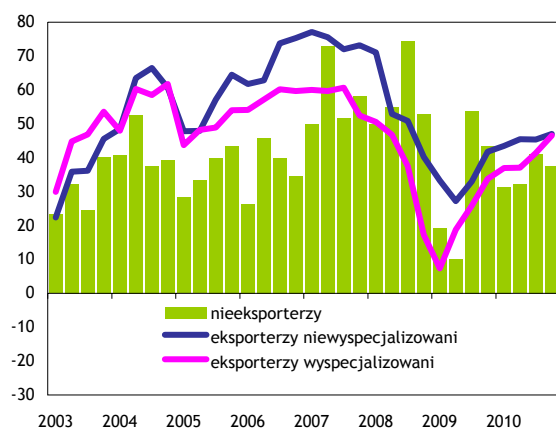
Istotnie zwiększył się optymizm ankietowanych przedsiębiorstw w ocenach nadchodzącego kwartału (por. Rys. 3). Wskaźnik WPSE po korekcie sezonowej wzrost wyraźnie powyżej swojej wartości z poprzedniego kwartału, był też nieco wyższy niż w analogicznym okresie ub.r.

Poprawę sytuacji odnotowała większość analizowanych klas, skala zmian pozostała jednak silnie zróżnicowana, zwłaszcza między branżami oraz w klasach wg wielkości zatrudnienia.

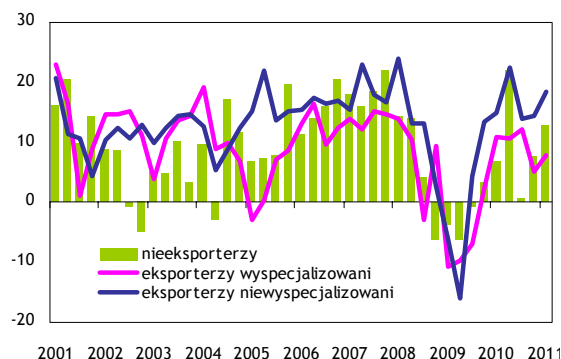
Wyraźny wzrost optymizmu ocen sytuacji zanotowało górnictwo, energetyka oraz transport. O ile jednak górnictwo i energetyka znajdują się obecnie w bardzo dobrej sytuacji, to w transporcie w ostatnich kwartałach oceny kondycji ekonomicznej podlegały silnym wahaniom i znajdują się one nadal poniżej swojej długookresowej średniej. Prognozy tej branży są coraz bardziej optymistyczne, co wynika z oczekiwanego tam wzrostu popytu.

Dalszą, ale niewielką poprawę odnotowało Przetwórstwo przemysłowe. Warto jednak zauważyć, że lepsze oceny zaobserwowano w firmach wykazujących eksport, podczas gdy w przedsiębiorstwach produkujących wyłącznie na rynek krajowy kondycja została oceniona nieco gorzej niż w poprzednim kwartale. W przypadku obu grup prognozy na I kw. br. (po korekcie sezonowej) są bardziej optymistyczne niż kwartał wcześniej.

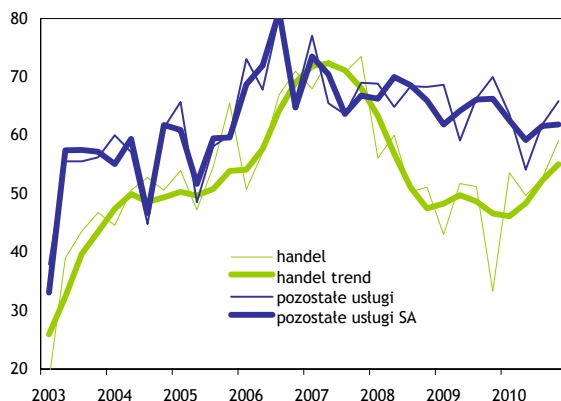
W sekcji Przetwórstwo przemysłowe zauważono różnicę w ocenach branż sklasyfikowanych ze względu na przeznaczenie oferowanych produktów. Silną poprawę zanotowały firmy oferujące dobra energetyczne oraz konsumpcyjne nietrwałe,

Rys. 6 Wskaźnik bieżącej oceny sytuacji ekonomicznej BOSE w sekcji Przetwórstwo przemysłowe w podziale na nieeksporterów oraz eksporterów wyspecjalizowanych i niewyspecjalizowanych

Rys. 7 Wskaźnik prognoz sytuacji ekonomicznej WPSE w sekcji Przetwórstwo przemysłowe w podziale na nieeksporterów oraz eksporterów wyspecjalizowanych i niewyspecjalizowanych

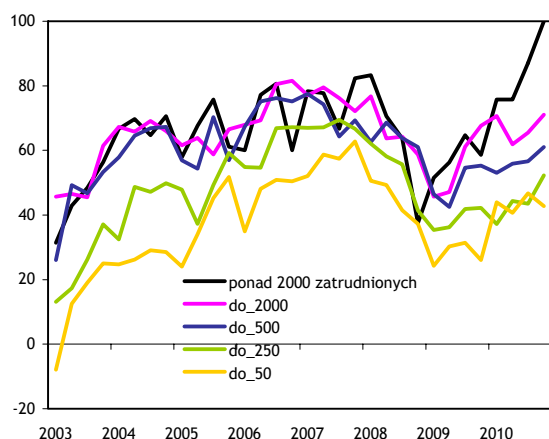
Rys. 8 Wskaźnik bieżącej oceny sytuacji ekonomicznej BOSE w branżach usługowych

nieznacznie lepiej niż w poprzednim kwartale oceniły swoją sytuację firmy oferujące dobra inwestycyjne oraz zaopatrzeniowe, o pogorszeniu sytuacji świadczą zaś deklaracje firm oferujących dobra konsumpcyjne trwałe.

Poprawiła się kondycja przedsiębiorstw handlowych i usługowych. W przypadku obu tych grup poprawę zanotowali zarówno eksporterzy, jak również te firmy, które obecne były wyłącznie na rynku krajowym. W handlu kolejny kwartał poprawy pozwala przypuszczać, że ma ona charakter trwały. Potwierdza to również dalsze obniżenie się bariery popytowej w tej branży. Natomiast w pozostałych usługach mimo poprawy nie widać jeszcze wyraźnego odwrócenia tendencji spadkowej.

Drugi kwartał z kolei pogorszyła się sytuacja w budownictwie. Głównym problemem tej sekcji (wg własnej oceny firm) nadal pozostaje niski bądź zmniejszający się popyt, przy braku perspektyw wzrostu dynamiki sprzedaży w najbliższym kwartale. Widoczne jest ponadto niepokojące zjawisko rosnących problemów z terminową obsługą zadłużenia, przy malejącym pokryciu zobowiązań aktywami⁴. Mimo trudności firmy budowlane zachowują optymizm w ocenie najbliższej przyszłości - nadal więcej jest przedsiębiorstw oczekujących poprawy sytuacji niż jej pogorszenia (por. Rys. 5). Warto przypomnieć, że w porównaniu do sytuacji w okresie spowolnienia w latach 2001-2002 kondycja budownictwa jest wciąż relatywnie dobra.

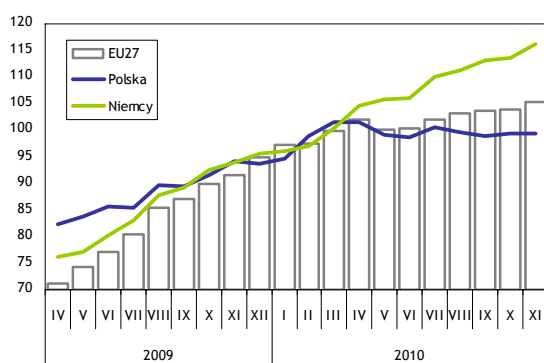
⁴ Por. rozdział „Płynność finansowa przedsiębiorstw”

Rys. 9 Wskaźnik bieżącej oceny sytuacji ekonomicznej BOSE w klasach wg wielkości zatrudnienia

Pogłębiły się różnice w ocenach sytuacji między dużymi i małymi przedsiębiorstwami (por. Rys. 9). Na szczególną uwagę zasługuje zwłaszcza bardzo dobra sytuacja największych podmiotów w próbie (z zatrudnieniem nie mniejszym niż 2000 osób) oraz nieznacznie pogarszająca się sytuacja w jednostkach najmniejszych (do 50 pracowników). Największe podmioty wykazują największy optymizm również w swoich oczekiwaniach na I kw., co przekłada się na plany inwestycyjne. Zanotowano wyraźną poprawę sytuacji w firmach publicznych, w tym samorządowych. W IV kw. swoją kondycję lepiej oceniły również przedsiębiorstwa prywatne krajowe, nie zmieniła się natomiast sytuacja w firmach z kapitałem zagranicznym, choć są to wciąż podmioty w lepszej kondycji niż wynosi przeciętna dla próby.

Polska na tle UE

Rys. 10 Economic sentiment indicator (ESI) w UE
źródło: Eurostat⁵

W drugim półroczu 2010 r. sytuacja polskiej gospodarki widziana przez pryzmat wskaźnika ESI była bardzo stabilna. W tym okresie wskaźnik dla całej UE lekko się poprawił. W drugim półroczu najsilniejszą poprawę zanotowano w Niemczech, gdzie wskaźnik ESI pokonywał kolejne maksima.

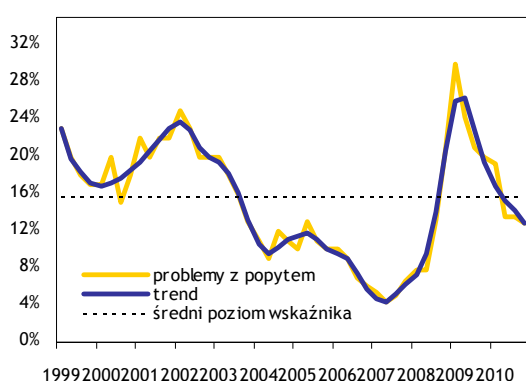
⁵ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/euroindicators/business_consumer_surveys/main_tables

2. Popyt i produkcja

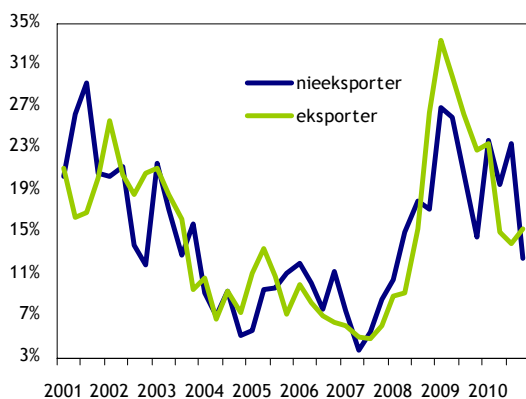
W I kw. br. ankietowane przedsiębiorstwa bardziej optymistycznie niż w dwóch poprzednich kwartałach prognozują zarówno popyt na oferowane produkty i usługi, jak i wielkość zamówień. W rezultacie można oczekiwać również wyższej dynamiki produkcji. Obecne poziomy indeksów prognozowanego popytu, zamówień oraz produkcji nadal kształtują się nieco poniżej swoich średnich wartości.

Niewielką poprawę koniunktury odnotowano w szczególności w obszarze działalności eksportowej. Sprzedaży zagranicznej sprzyja obecnie relatywnie słaby złoty, co pozytywnie wpływa na konkurencyjność cenową polskich produktów na obcych rynkach i opłacalność eksportu.

Bariera popytu

Rys. 11 Niski popyt jako bariera rozwoju (na osi pionowej odsetek firm informujących o problemach ze znalezieniem odbiorcy na swoje produkty)

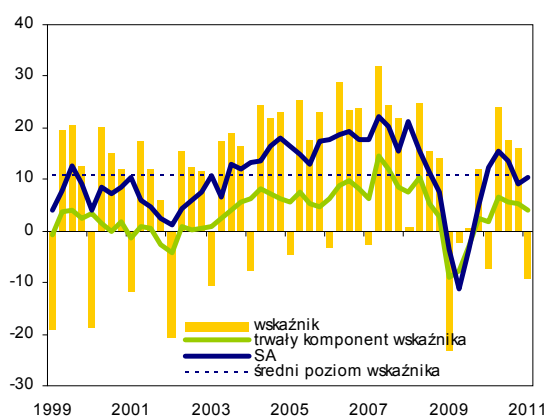

Rys. 12 Niski popyt jako bariera rozwoju w przetwórstwie przemysłowym (na osi pionowej odsetek firm informujących o problemach ze znalezieniem odbiorcy na swoje produkty) w grupie eksporterów i przedsiębiorstw nieeksportujących

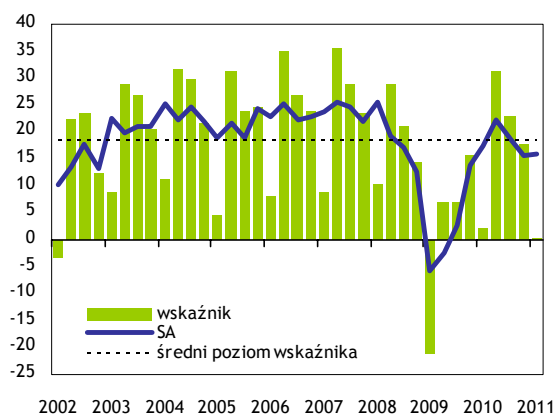
Wskaźnik bariery popytu w IV kw. br. nieznacznie się obniżył względem poziomu odnotowanego w poprzednim badaniu i wyniósł 13%. Obecna wartość jest znacznie niższa od ostatniego maksimum tego wskaźnika, odnotowanego w pierwszej połowie 2009 r., w czasie nasilenia ogólnoswiatowego spowolnienia gospodarczego, a odsetek przedsiębiorstw sygnalizujących problem niewystarczającego popytu w IV kw. br. kształtował się poniżej średniej wartości indeksu z okresu badania (od 1999 r.).

Wskaźnik bariery popytu nieznacznie zmniejszył się w handlu i naprawach, oraz w przetwórstwie przemysłowym, wzrost natomiast w budownictwie (o 3 pp.) oraz w transporcie (o 5 pp.). W pozostałych analizowanych sekcjach nie odnotowano istotnej zmiany natężenia bariery popytu. W IV kw. br. w przetwórstwie przemysłowym nieco częściej niż w poprzednim kwartale problem niewystarczającego popytu sygnalizowały podmioty eksportujące, natomiast wśród podmiotów, których rynki zbytu ograniczają się wyłącznie do rynku wewnętrznego, odsetek przedsiębiorstw sygnalizujących problem niewystarczającego popytu wyraźnie się zmniejszył (por. Rys. 12).

Prognozy popytu i zamówień

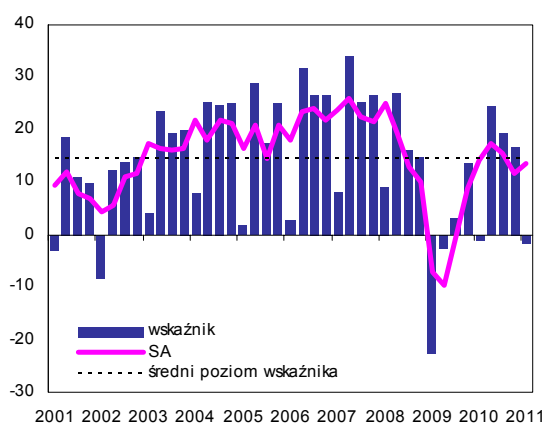

Rys. 13 Wskaźnik prognoz popytu ogółem (saldo odpowiedzi), trwały komponent wskaźnika (saldo odpowiedzi) oraz trend wskaźnika prognoz popytu ogółem

Rys. 14 Wskaźnik prognoz nowych zamówień (saldo odpowiedzi) oraz trend tego wskaźnika

Prognozy produkcji

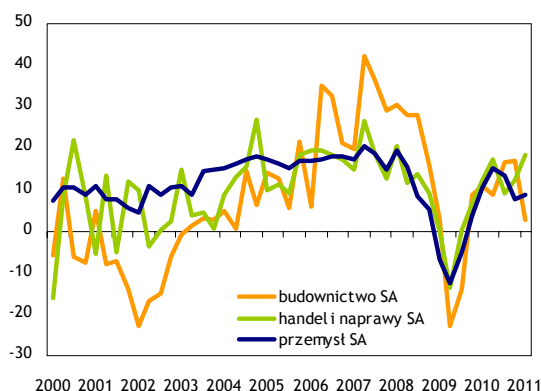
Rys. 15 Wskaźnik prognoz produkcji (saldo odpowiedzi) oraz trend tego wskaźnika

Wskaźnik prognoz popytu na I kw. 2011 r. (po korekcie sezonowej) odnotował niewielki wzrost względem poprzedniego kwartału (o 1,1 pkt.), co oznacza, że w najbliższych miesiącach ankietowane przedsiębiorstwa oczekują nieco szybszego wzrostu zapotrzebowania na oferowane produkty. W wyniku spadków wskaźnika w dwóch poprzednich okresach obecny poziom indeksu kształtuje się jednak nadal nieco poniżej swojej średniej wartości z ostatnich jedenastu lat. Lekki spadek odnotował natomiast trwały komponent wskaźnika (z 5,4 pkt. w IV kw. 2010 r. do 3,7 pkt. w I kw. 2011 r.) (por. Rys. 13).

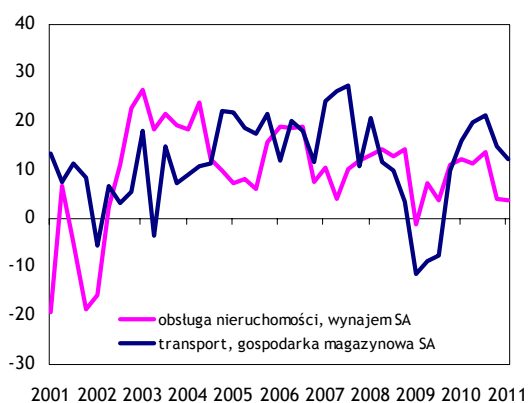
Analogicznie do wskaźnika prognoz popytu zachowuje się indeks nowych zamówień (po korekcie sezonowej), który po dwóch kwartałach spadków lekko wzrósł. Bieżący poziom tego wskaźnika (16,0 pkt.) kształtuje się nieco poniżej średniej wartości wskaźnika notowanego od 2002 r. (por. Rys. 14).

Poprawie nastrojów w obszarze popytu towarzyszył wzrost wartości wskaźnika prognozowanej produkcji (po korekcie sezonowej) na I kw. 2011 r., który zwiększył się o 2,1 pkt. względem poprzedniego kwartału i kształtuje się obecnie na poziomie 13,7 pkt., nieco poniżej średniej wartości wskaźnika (od 2001 r.). Wzrost wskaźnika oczekiwanej produkcji oznacza, że należy się spodziewać nieco wyższej dynamiki produkcji dóbr i usług wytwarzanych przez ankietowane przedsiębiorstwa niż w ostatnim kwartale (por. Rys. 15).

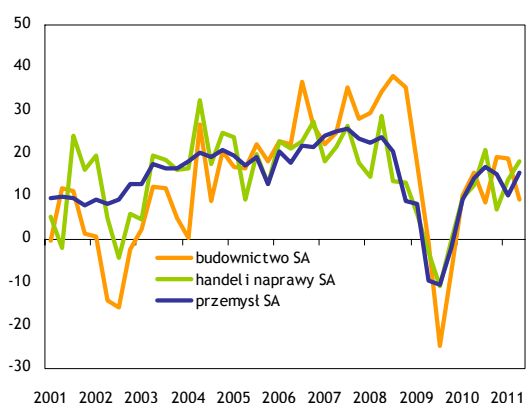
Wskaźniki prognoz popytu- analiza w podstawowych przekrojach

Rys. 16 Wskaźniki prognoz popytu (salda odpowiedzi po korekcie sezonowej) w przemyśle, budownictwie oraz handlu

Rys. 17 Wskaźniki prognoz popytu (salda odpowiedzi po korekcie sezonowej) w transporcie oraz obsłudze nieruchomości i wynajmie

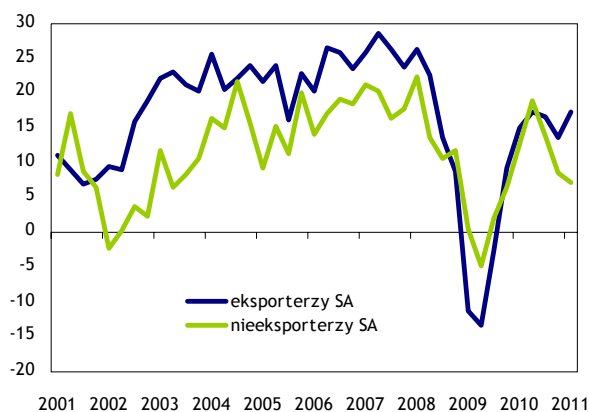

Rys. 18 Wskaźniki prognoz produkcji (salda odpowiedzi po korekcie sezonowej) w przemyśle, budownictwie oraz handlu

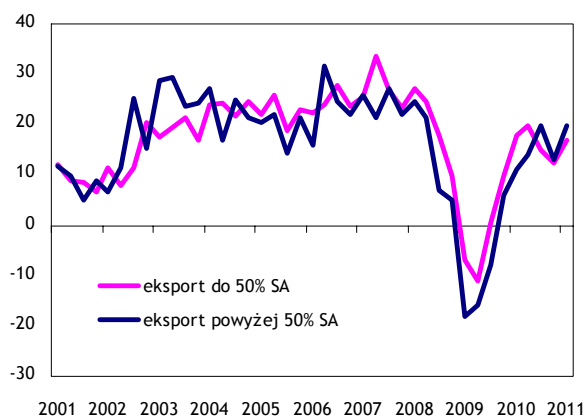
Poniżej przedstawiono wnioski dotyczące kształtowania się wskaźnika oczekiwanego popytu oraz produkcji (po skorygowaniu o czynniki sezonowe) w podstawowych grupach przedsiębiorstw:

- Wskaźniki prognoz popytu oraz produkcji na I kw. 2011 r. wzrosły w handlu oraz w przetwórstwie przemysłowym, co pozwala oczekiwać wyższej dynamiki sprzedaży w tych grupach podmiotów. Znaczący spadek wskaźników oczekiwanego popytu oraz produkcji odnotowano w natomiast budownictwie. Niższej dynamiki sprzedaży ankietowanych przedsiębiorstw (niż w IV kw. 2010 r.) można się również spodziewać w transporcie i gospodarce magazynowej, jednak obecna wartość wskaźnika dla tej sekcji pozostaje relatywnie wysoka, powyżej średniej wartości indeksu. W przedsiębiorstwach zajmujących się obsługą nieruchomości i wynajmem nie odnotowano natomiast istotnych zmian wartości analizowanych wskaźników. Poziomy wskaźników dla wszystkich wymienionych grup przedsiębiorstw są dodatnie, co sugeruje utrzymanie dodatniego tempa wzrostu produkcji w tych sekcjach (por. Rys. 16 - Rys. 17).
- Szybszego niż w poprzednim kwartale wzrostu popytu oraz produkcji oczekują przedsiębiorstwa eksportujące, podczas gdy podmioty oferujące całość swojej produkcji na rynku wewnętrznym spodziewają się mniejszej dynamiki sprzedaży niż w poprzednim kwartale. W grupie eksporterów wzrosły zarówno wskaźniki liczone dla podmiotów, które większość produkcji oferowały na rynkach zagranicznych jak i dla pozostałych eksporterów - tych którzy większość produkcji oferowali na rynku krajowym (por. Rys. 19, Rys. 20).
- Wzrosty wskaźnika prognoz produkcji odnotowano wśród producentów wszystkich podstawowych rodzajów dóbr: zaopatrzeniowych, inwestycyjnych i konsumpcyjnych (por. Rys. 21).
- W ostatnim badaniu odnotowano wzrosty

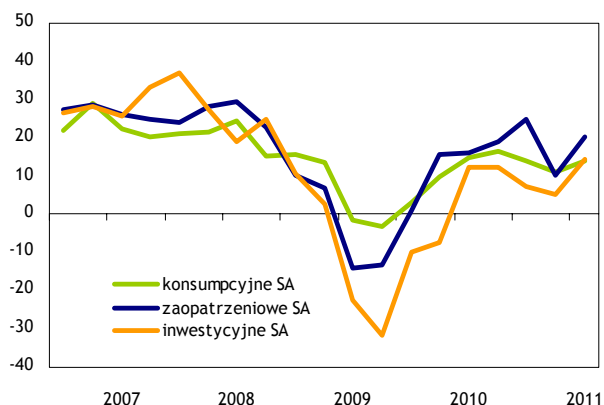
wskaźników oczekiwanego popytu i produkcji zarówno wśród przedsiębiorstw sektora MSP, jak i w grupie przedsiębiorstw dużych. Obecnie nie występują istotne różnice w poziomach wskaźników dla tych grup podmiotów (por. Rys. 22).

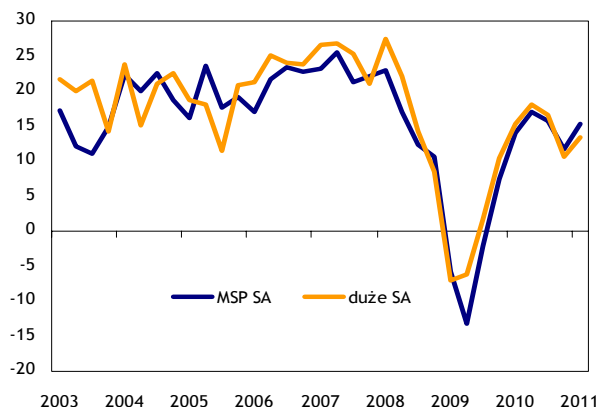
Rys. 19 Wskaźniki prognoz produkcji (saldo odpowiedzi po korekcie sezonowej) w grupie eksporterów i nieeksporterów

Rys. 20 Wskaźniki prognoz produkcji (saldo odpowiedzi po korekcie sezonowej) w grupie eksporterów przeznaczających większość produkcji na eksport oraz pozostałych eksporterów

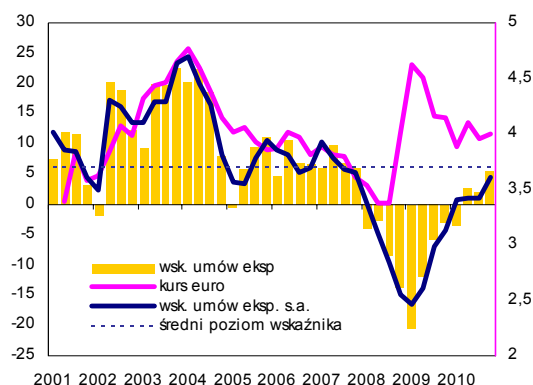
Rys. 21 Wskaźniki prognoz produkcji w grupie firm oferujących dobra inwestycyjne, konsumpcyjne i zaopatrzeniowe (sekcja Przetwórstwo przemysłowe; saldo odpowiedzi po korekcie sezonowej)

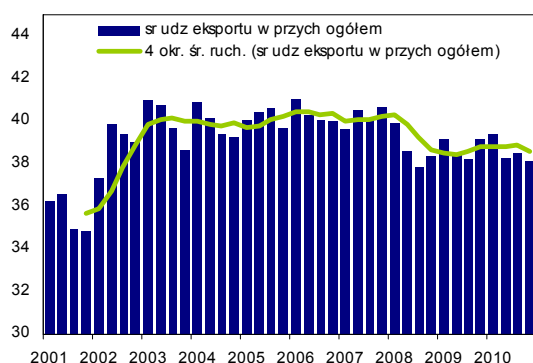
Rys. 22 Wskaźniki prognoz produkcji (saldo odpowiedzi po korekcie sezonowej) w sektorze MSP oraz w grupie podmiotów „dużych”

Eksport, import

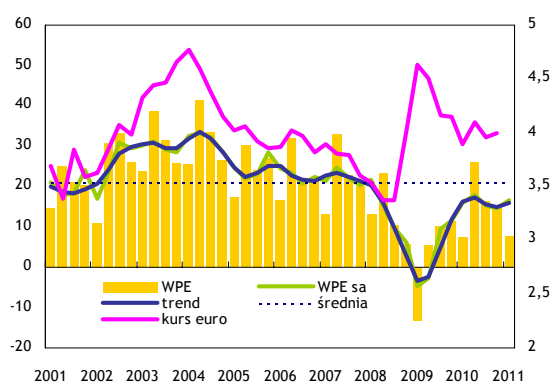
Oceny i prognozy eksportu

Rys. 23 Wskaźnik umów eksportowych (saldo odpowiedzi), wskaźnik odsezonowany, trend wskaźnika oraz rzeczywisty kurs euro (prawa oś)

Rys. 24 Udział eksportu w przychodach ogółem w grupie eksporterów oraz trend (uzyskany metodą średniej ruchomej 4-okr) (dane w %)

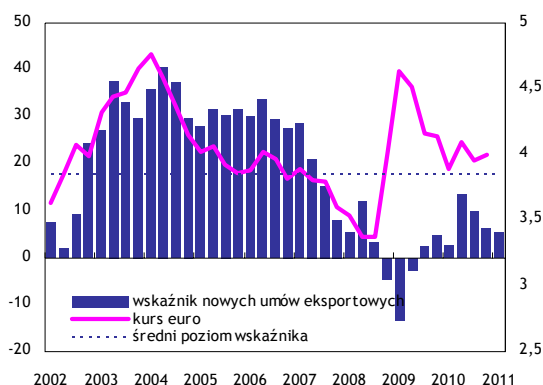
Rys. 25 Wskaźnik prognoz eksportu WPE, oraz rzeczywisty kurs euro

Po okresie wyhamowania tendencji wzrostowych w II oraz III kw. 2010 r., grudniowe badanie wskazuje na niewielką poprawę nastrojów ankietowanych przedsiębiorstw w obszarze działalności eksportowej. Poziomy badanych wskaźników, które po okresie ogólnoswiatowego spowolnienia gospodarczego odrobiły już większość spadków, pozostają nadal stosunkowo niskie.

Sprzedaży eksportowej w IV kw. 2010 r. nadal sprzyjał relatywnie słaby złoty, a konkurencyjność cenową polskiego eksportu utrzymywała się na wysokim poziomie (por. rozdział 3).

Wskaźnik zawartych umów eksportowych (po korekcie sezonowej) w IV kw. 2010 r. wzrósł (o 3,3 pkt.) względem poprzedniego kwartału. Obecny poziom indeksu jest najwyższy od trzech lat, jednak nadal kształtuje się nieco poniżej średniej wartości wskaźnika (notowanego od 2001 r.) (por. Rys. 23). Odsetek eksporterów w analizowanej próbie przedsiębiorstw pozostał na poziomie odnotowanym w poprzednim kwartale, a średni udział eksportu w przychodach badanych eksporterów nieznacznie się zmniejszył względem poprzedniego kwartału i wyniósł 38,1% (por. Rys. 24).

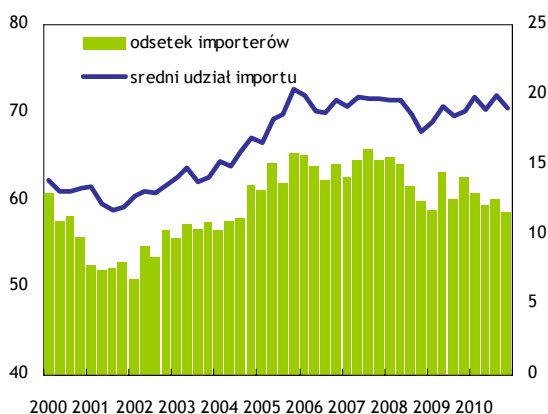
Podobnie jak oceny stanu zamówień zagranicznych, bardziej optymistyczne niż w poprzednim badaniu są także oczekiwania przedsiębiorstw odnośnie sprzedaży eksportowej w I kw. 2011 r. Tu jednak skala poprawy jest wyraźnie słabsza, a poziom wskaźnika prognoz eksportu od około roku jest względnie stabilny. Obecna, dodatnia wartość tego indeksu (16,7 pkt.) oznacza, że więcej eksporterów oczekuje wzrostu eksportu w najbliższym kwartale niż spadku, jednak nadal wskaźnik prognoz eksportu kształtuje się poniżej średniej wartości indeksu (notowanego od 2001 r.) (por. Rys. 25).

Rys. 26 Wskaźnik prognoz nowych umów eksportowych (saldo odpowiedzi) oraz rzeczywisty kurs euro

W ostatnim badaniu odnotowano wyhamowanie tendencji spadkowej wskaźnika prognoz nowych umów eksportowych, obserwowanej w ostatnich trzech kwartałach. Obecna wartość wskaźnika (5,3 pkt.) jest wyższa niż w analogicznym kwartale poprzedniego roku ale nadal poniżej swojej średniej (por. Rys. 26).

Import

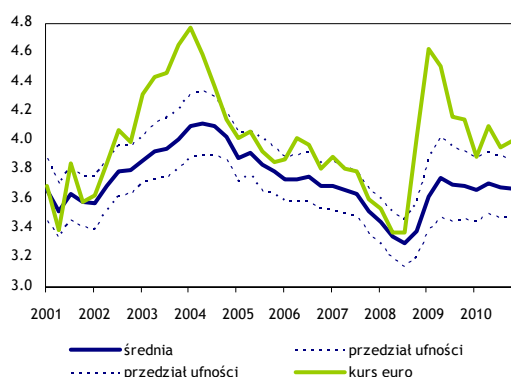
Rys. 27 Średni udział importu zaopatrzeniowego w kosztach oraz odsetek respondentów korzystających z importu (prawa oś)

W IV kw. 2010 r. odnotowano niewielki spadek (o 1 pp.) udziału importu zaopatrzeniowego w kosztach badanych przedsiębiorstw (do 19% w IV kw. 2010 r.). Jednocześnie nieznacznie zmniejszył się odsetek importerów w próbie (o 1,5 pp. do 58%) (por. Rys. 27).

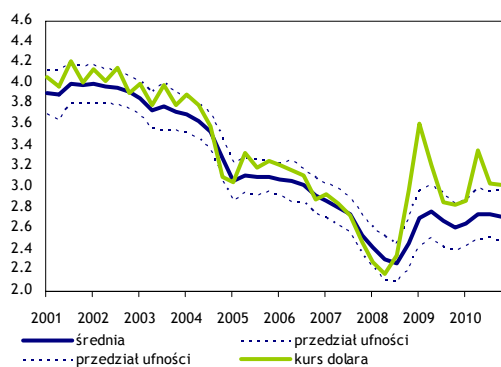
3. Kurs walutowy a opłacalność eksportu

W grudniu 2010 r., podobnie jak w poprzednim badaniu, średnie kursy graniczne opłacalności eksportu były istotnie niższe od kursów rzeczywistych dolara oraz euro. Konkurencyjność cenowa polskiego eksportu nadal kształtowała się na stosunkowo wysokim poziomie. Zmniejszył się także odsetek przedsiębiorstw deklarujących, że poziom i/lub wahania kursu złotego mogą stanowić barierą działalności.

Kurs opłacalności eksportu

Rys. 28 Kurs euro, przy którym eksport staje się nieopłacalny wraz z przedziałem ufności wyznaczonym przez $\pm 1/2$ odchylenia standardowego. Dodatkowo umieszczono rzeczywisty kurs euro

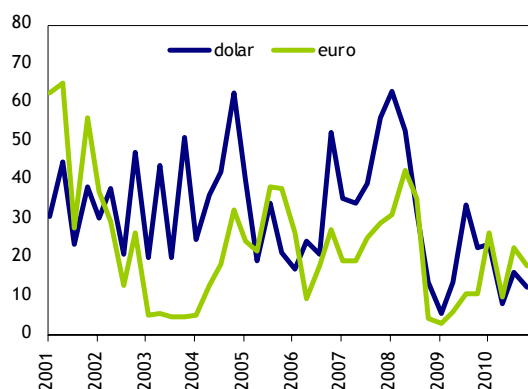

Rys. 29 Kurs dolara, przy którym eksport staje się nieopłacalny, wraz z przedziałem ufności wyznaczonym przez $\pm 1/2$ odchylenia standardowego. Dodatkowo umieszczono rzeczywisty kurs dolara

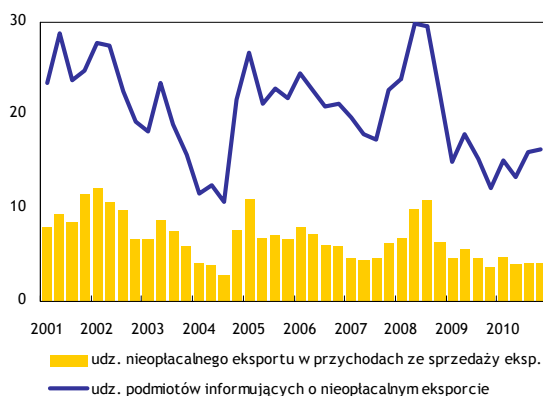
W grudniu kurs złotego w relacji do września 2010 r. lekko się osłabił względem euro i nieznacznie umocnił względem dolara. Nie zmieniła się zatem istotnie konkurencyjność cenowa polskiego eksportu rozliczanego w tych walutach i nadal utrzymywała się na wysokim poziomie.

W ostatnim badaniu nie uległy istotnej zmianie (nieznacznie się umocniły) także średnie kursy graniczne EUR/PLN oraz USD/PLN opłacalności eksportu. W związku z lekką deprecjacją złotego względem euro odnotowano spadek odsetka przedsiębiorstw, dla których kurs rzeczywisty EUR/PLN kształtował się poniżej kursu granicznego (z 22% we wrześniu 2010 r. do 18% w grudniu 2010 r.). Zmniejszył się także odsetek podmiotów, dla których kurs rzeczywisty USD/PLN kształtował się poniżej kursu brzegowego opłacalności eksportu rozliczanego w dolarze. Odsetek ten w grudniu wyniósł 13%, wobec 16% odnotowanych we wrześniu 2010 r. (por. Rys. 28, Rys. 29).

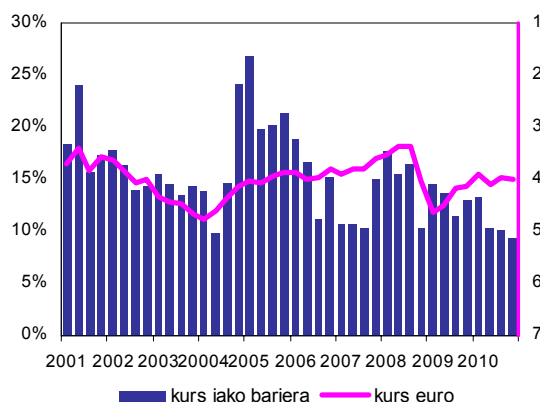
Opłacalność eksportu

Rys. 30 Udział podmiotów (w proc.), dla których graniczny kurs opłacalności eksportu wzrósł powyżej rzeczywistego kursu USD/PLN oraz EURO/PLN

Rys. 31 Udział nieopłacalnego eksportu w przychodach ze sprzedaży eksportowej przedsiębiorstw (średnia w %) oraz odsetek podmiotów informujących o nieopłacalnym eksporcie

Rys. 32 Kurs walutowy jako bariera rozwoju przedsiębiorstwa (lewa oś) oraz rzeczywisty kurs euro (prawa oś, odwrócona skala)

W związku z niewielką zmianą wartości złotego względem euro oraz dolara (w grudniu 2010 r. w relacji do września) nie zmieniła się w istotny sposób opłacalność sprzedaży zagranicznej ankietowanych przedsiębiorstw. Udział nieopłacalnego eksportu⁶ w sprzedaży eksportowej wyniósł w grudniu 4,2%, tyle co we wrześniu, natomiast odsetek eksporterów sygnalizujących problem nieopłacalnego eksportu nieznacznie wzrósł do 16,4% (wobec 16,1% w III kw. 2010 r.) (por. Rys. 30, Rys. 31). Zarówno udział nieopłacalnego eksportu w sprzedaży eksportowej jak i odsetek podmiotów informujących o nieopłacalnym eksporcie kształtują się na relatywnie niskich poziomach.

Względnie niewielki jest również odsetek podmiotów, które w grudniu deklarowały, że kurs walutowy (zarówno jego poziom, jak i wahania) może być barierą działalności przedsiębiorstwa. Jednocześnie udział tych przedsiębiorstw w ostatnim badaniu lekko się zmniejszył (z 10,1% w III kw. 2010 r. do 9,4% w IV kw.).

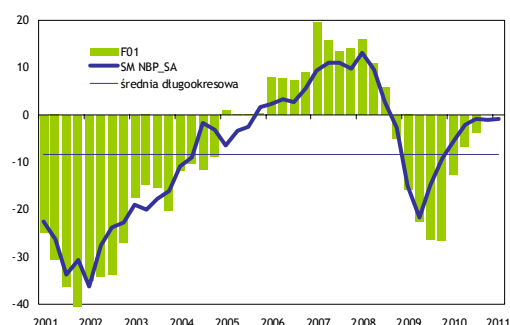
Pomimo że wskaźnik bariery kursu walutowego jest obecnie na jednym z najniższych poziomów w swojej historii, kurs walutowy od dwóch lat pozostaje drugą najczęściej podawaną przez ankietowane podmioty barierą (po problemach z popytem) (por. Rys. 32). Ze względu na korzystny z punktu widzenia wielu ankietowanych eksporterów poziom kursu można przypuszczać, że dla tej grupy większym problemem są obecnie jego wahania.

⁶ Nieopłacalność rozumiana jako $\text{cena} \times \text{kurs}$ niepokrywające kosztów produkcji i pozostałych kosztów związanych z eksportem towaru.

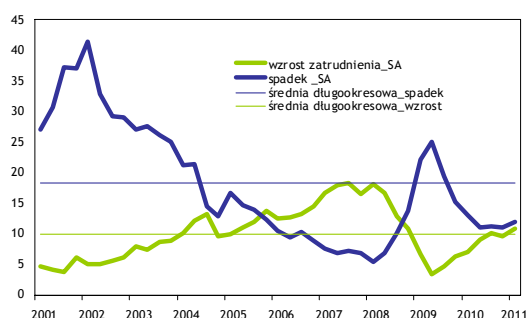
4. Zatrudnienie

Wzrosty wskaźnika prognoz zatrudnienia obserwowane od połowy 2009 r. drugi kwartał z rzędu utrzymały się na niezmiennym poziomie. W próbie więcej jest przedsiębiorstw, które planują spadek zatrudnienia niż jego zwiększenie. Zatrudniać planują głównie firmy w dobrej sytuacji, pracujące przy wysokim wykorzystaniu mocy produkcyjnych i oczekujące wzrostu produkcji.

Prognozy zatrudnienia - I kw. 2011 r.

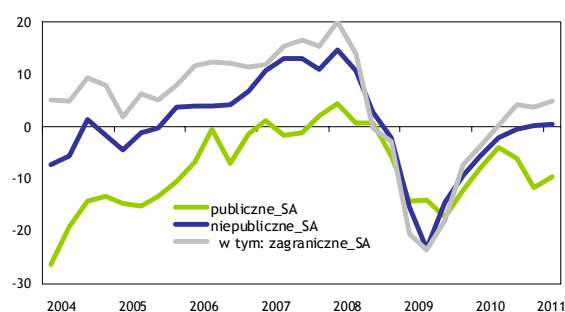

Rys. 33 Wskaźnik prognoz zatrudnienia (saldo odpowiedzi „wzrost” i „spadek”; odsezonowane) a saldo zatrudnienia wg F01 (% firm zwiększających w ciągu roku zatrudnienie minus % zmniejszających; zmiany o co najmniej 1%)

Rys. 34 Prognozy zatrudnienia (dane odsezonowane)

Prognozy zatrudnienia - analiza w podstawowych przekrojach

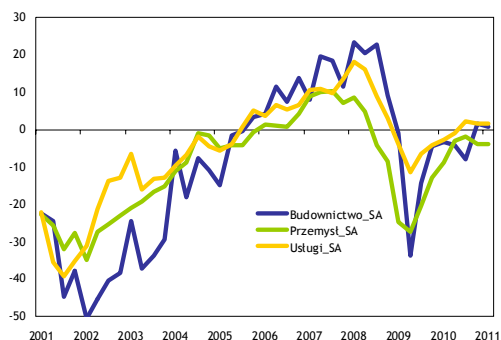

Rys. 35 Wskaźnik prognoz zatrudnienia wg sektorów własności (dane odsezonowane)

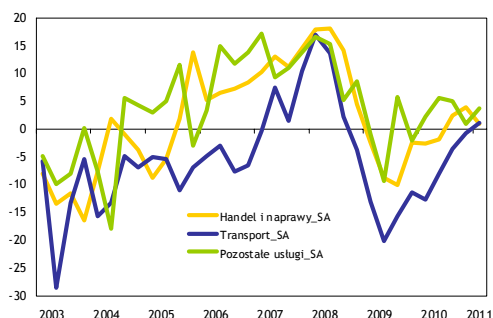
Po ponad roku rosnącego optymizmu prognozy zatrudnienia w ostatnich trzech kwartałach wyhamowały. Nadal kształtują się one powyżej swojej średniej długookresowej. W ujęciu kw/kw wskaźnik prognoz zatrudnienia wzrósł o 0,2 pp. (po uwzględnieniu korekty sezonowej). Wzrost wskaźnika jest efektem nieco szybszego wzrostu udziału przedsiębiorstw, które prognozują zwiększenie zatrudnienia. W relacji rocznej wskaźnik zatrudnienia wzrósł o 4,7 pp., przy czym należy podkreślić, że okres referencyjny, czyli I kw. 2010 r. był już okresem wyraźnej poprawy prognoz zatrudnienia.

Nadal utrzymuje się niewielka przewaga planów spadku zatrudnienia nad jego wzrostem. Prognozy spadku zatrudnienia są od ponad roku zdecydowanie poniżej poziomu swojej średniej długookresowej, natomiast prognozy wzrostu zatrudnienia kształtują się nieco powyżej poziomu średniej.

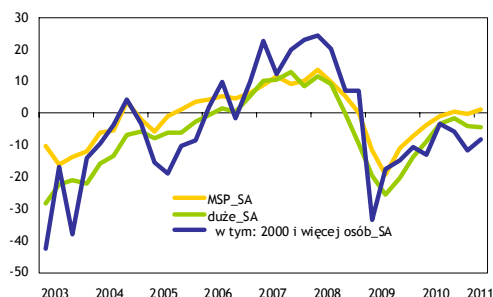
W podziale wg form własności niewielką poprawę kw/kw prognoz zatrudnienia odnotowały przedsiębiorstwa z przewagą kapitału zagranicznego, które przewidują wyraźny wzrost zatrudnienia. Wskaźnik zatrudnienia dla krajowych firm prywatnych wyhamował i pozostaje lekko ujemny. Firmy publiczne zapowiadają wyraźne redukcje zatrudnienia, pomimo poprawy wskaźnika.

Rys. 36 Wskaźnik prognoz zatrudnienia w budownictwie, przemyśle oraz usługach (dane odsezonowane)

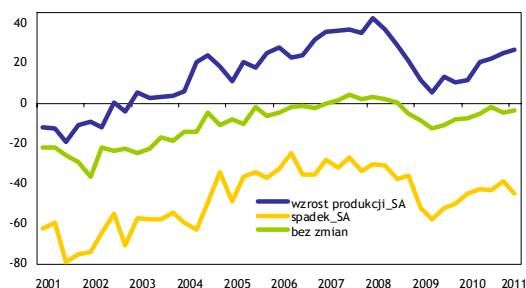

Rys. 37 Wskaźnik prognoz zatrudnienia w handlu, transporcie i pozostałych usługach (dane odsezonowane)

Rys. 38 Wskaźnik prognoz zatrudnienia wg klasy wielkości zatrudnienia (dane odsezonowane)

Wybrane czynniki oddziałujące na zatrudnienie

Rys. 39 Wskaźnik zatrudnienia a prognozy zmian produkcji - skali działalności

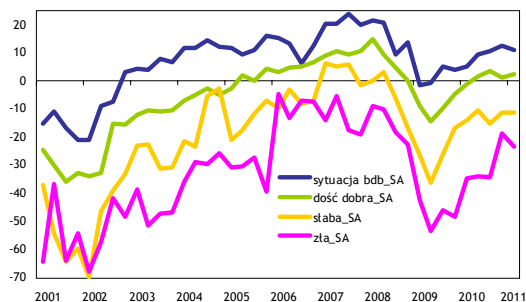
Podobnie jak w poprzednim kwartale nieco więcej przedsiębiorstw przemysłowych zamierza redukować zatrudnienie niż je zwiększać (po uwzględnieniu wahań o charakterze sezonowym). Również w usługach wskaźnik prognoz utrzymał się na niezmienionym poziomie względem poprzedniego kwartału, nieznacznie przeważają tam jednak plany zwiększenia zatrudnienia. W firmach budowlanych wskaźnik prognoz zatrudnienia nieco się obniżył kw/kw, przyjął jednak wyższą wartość niż rok temu.

Optymizm prognoz zatrudnienia wzrósł w transporcie, gdzie wskaźnik przyjął wartości dodatnie. W handlu nastąpiło pogorszenie prognoz zatrudnienia, ale i tu wskaźnik pozostał dodatni. W pozostałych sekcjach usługowych prognozy zatrudnienia poprawiły się i możliwy jest tam niewielki wzrost zatrudnienia.

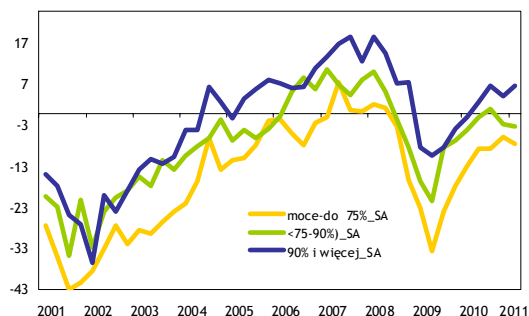
Nadal bardziej optymistyczne są prognozy zatrudnienia dla MSP niż dla przedsiębiorstw dużych. W sektorze MSP prognozy poprawiły się i przeważają prognozy wzrostu zatrudnienia nad redukcją. W przedsiębiorstwach największych (co najmniej 2000 osób) nastąpiła poprawa prognoz zatrudnienia, ale wskaźnik zatrudnienia pozostaje ujemny. W pozostałych firmach (o zatrudnieniu 250 - 2000 osób) prognozy zatrudnienia nieco osłabiły się, przeważają prognozy spadku zatrudnienia nad wzrostem.

Wzrost zatrudnienia jest przewidywany w grupie przedsiębiorstw oczekujących wzrostu popytu (zarówno sezonowego, jak i trwałego) oraz produkcji - nastąpiła tu poprawa prognoz. W firmach, które nie przewidują zmian popytu czy produkcji wskaźnik pozostaje lekko ujemny. Jak zwykle głębokie redukcje zatrudnienia planują firmy przewidujące spadek produkcji czy ograniczenie popytu, ale liczebność takich firm w próbie jest niewielka.

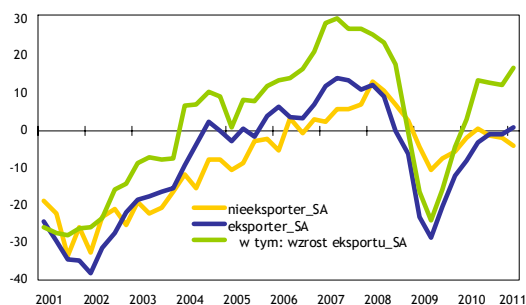
W podziale wg oceny sytuacji ekonomicznej

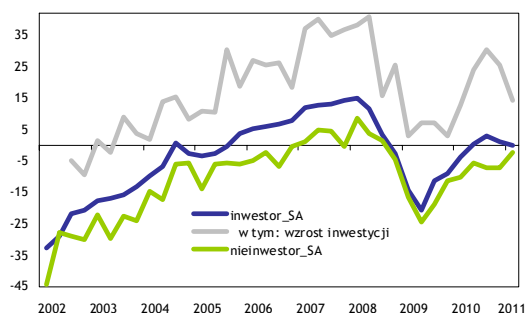
Rys. 40 Wskaźnik zatrudnienia a ocena kondycji

Rys. 41 Wskaźnik prognoz zatrudnienia a stopień wykorzystania mocy produkcyjnych (dane odsezonowane)

Rys. 42 Wskaźnik zatrudnienia a eksport/brak eksportu oraz w klasie eksporterów o rosnącym eksporcie (dane odsezonowane)

Rys. 43 Wskaźnik prognoz zatrudnienia a inwestycje (dane odsezonowane)

wskaźniki prognoz zatrudnienia informują o wzroście zatrudnienia w grupie przedsiębiorstw bardzo dobrze, a także dość dobrze oceniających swoją kondycję oraz oczekujących poprawy sytuacji. Najniższe wartości wskaźnik zatrudnienia przyjmuje oczywiście w firmach będących w bardzo złej sytuacji, bądź oczekujących jej pogorszenia.

W przedsiębiorstwach o wysokim wykorzystaniu mocy produkcyjnych nastąpiła poprawa wskaźnika prognoz zatrudnienia i przewidywany jest tam wzrost zatrudnienia. Wskaźnik zatrudnienia pozostał ujemny w firmach, w których wykorzystanie mocy produkcyjnych nie jest wysokie i nastąpiło tu pogorszenie prognoz.

Po ponad dwóch latach utrzymywania się wskaźnika prognoz zatrudnienia w grupie nieeksporterów powyżej wartości wskaźnika dla grupy eksporterów (dane odsezonowane) w ostatnich dwóch kwartałach ta przewaga zanikła. W klasie eksporterów wskaźnik prognoz po korekcie sezonowej wzrósł kw/kw (o 1,9 pp.). Wyrażnego zwiększenia zatrudnienia oczekują przedsiębiorstwa, które spodziewają się wzrostu eksportu w I kw. 2011 r. i tu wskaźnik prognoz zatrudnienia wzrósł. Dla przedsiębiorstw nieeksportujących wskaźnik spadł kw/kw (o 2,4 pp.).

Prognozy zatrudnienia pogorszyły się wśród inwestorów, a poprawiły w firmach nieinwestujących. W przedsiębiorstwach inwestujących prognozowany jest jednak nadal niewielki wzrost zatrudnienia. Zatrudnienie w firmach nieinwestujących spadnie. Pomimo wyraźnego spadku wskaźnik prognoz zatrudnienia kształtuje się na relatywnie wysokim poziomie w grupie przedsiębiorstw, które przewidują rozszerzenie inwestycji.

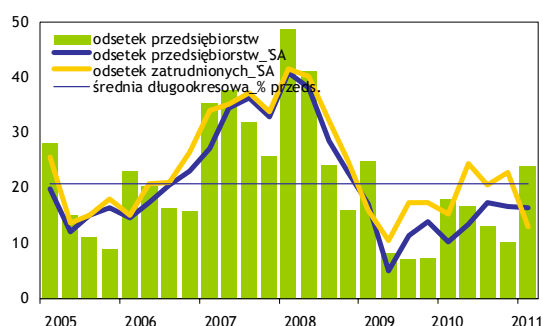
Zmniejszając zatrudnienie te przedsiębiorstwa, które jednocześnie redukują koszty, także koszty zatrudnienia - firmy, które poinformowały, że w IV kw. 2010 r. dokonały redukcji/optimalizacji kosztów ponad dwukrotnie częściej niż pozostałe przewidują w I kw. 2011 r. ograniczenie zatrudnienia.

5. Wynagrodzenia

Odsetek przedsiębiorstw zamierzających zwiększyć wynagrodzenia kształtuje się poniżej średniej dla lat 2005 - 2011. Wzrost płac obejmie nieco mniej przedsiębiorstw oraz mniejszą część ogółu zatrudnionych niż w poprzednim kwartale (dane po korekcie sezonowej). Także średnia wysokość planowanych podwyżek wynagrodzeń będzie na nieco niższym poziomie niż w poprzednim kwartale.

Relacja pomiędzy wzrostem wynagrodzeń i wzrostem wydajności pracy pozostała bez zmian w stosunku do poprzedniego kwartału. Więcej przedsiębiorstw deklaruje przewagę wzrostu wydajności nad wzrostem wynagrodzeń niż informuje, że wydajność nie nadąża za płacami

Prognozy wzrostu płac

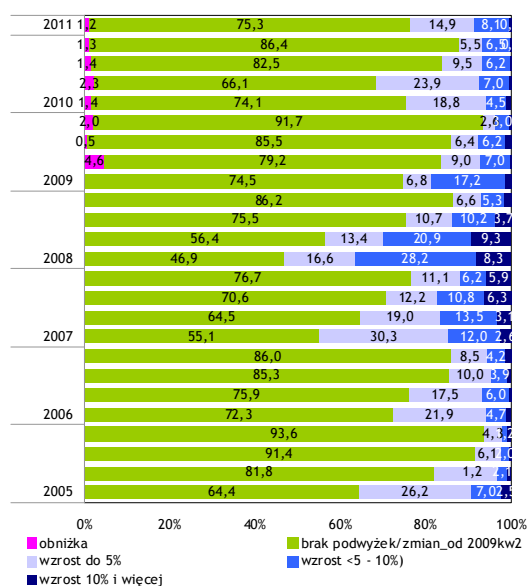
Rys. 44 Odsetek przedsiębiorstw planujących podwyżki wynagrodzeń oraz odsetek pracowników objętych podwyżkami

W I kw. 2011 r. zasięg podwyżek płac nieco zmniejszy się w relacji kwartalnej, choć będzie większy niż w I kw. 2010 r. Podwyżki wynagrodzeń planuje 23,9% przedsiębiorstw (wskaźnik po korekcie sezonowej wynosi 16,3%, tzn. o 0,3 pp. mniej niż w poprzednim kwartale i 6,0 pp. więcej niż rok wcześniej). Odsetek przedsiębiorstw zamierzających zwiększyć wynagrodzenia kształtuje się poniżej średniej dla lat 2005 - 2011.

Tab. 1 Częstotliwość prognoz zmian wynagrodzeń oraz ich średnie i mediany

	% przedsiębiorstw	% zatrudnionych	średnia	średnia ważona*	mediana	mediana ważona*
OGÓŁEM	-	-	1,03	0,83	0	0
podwyżki	23,9	22,7	4,87	4,06	5	4
obniżki	2,3	1,3	-10,70	-10,42	-10	-10
zmiana płac	26,2	24,0	3,63	3,35	4	4

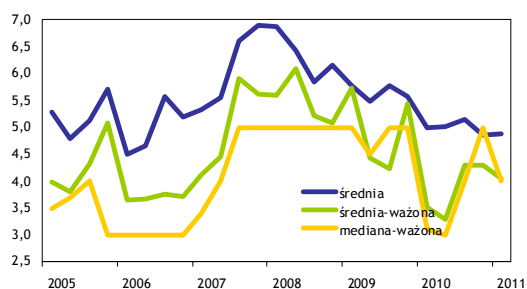
*)zatrudnieniem

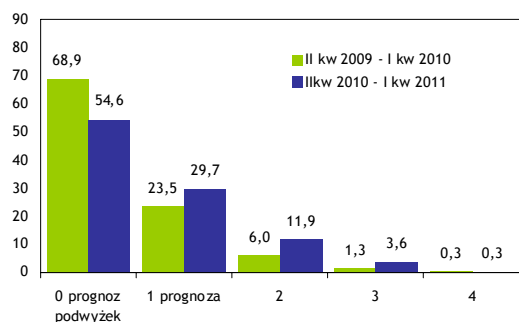
Rys. 45 Rozkład planowanych zmian wynagrodzeń (dane ważone zatrudnieniem; pytanie o obniżki płac pojawiło się po raz pierwszy w ankiecie za II kw. 2009 r.)

Wzrost płac obejmie mniejszą część ogółu zatrudnionych niż w poprzednim kwartale oraz w stosunku do analogicznego kwartału rok wcześniej (dane po pominięciu efektów sezonowych). Po uwzględnieniu wielkości przedsiębiorstwa, mierzonej liczbą zatrudnionych, można oszacować, że podwyżki wynagrodzeń w I kw. 2011 r. obejmą 22,7% pracowników (13,0% po odsezonowaniu, a więc o 9,7 pp. mniej niż w poprzednim kwartale i o 2,2 pp. mniej niż przed rokiem).

W I kw. 2011 r. zasięg redukcji płac pozostanie nieznacznym.

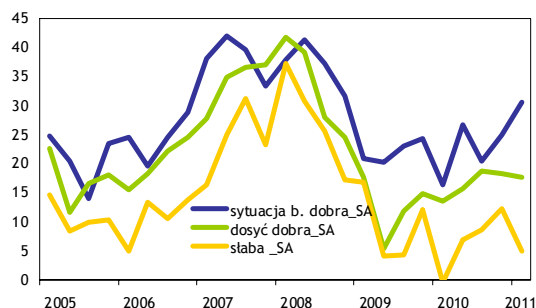

Rys. 46 Średnia i mediana planowanych podwyżek wynagrodzeń (w grupie przedsiębiorstw, które planują podnieść wynagrodzenia)

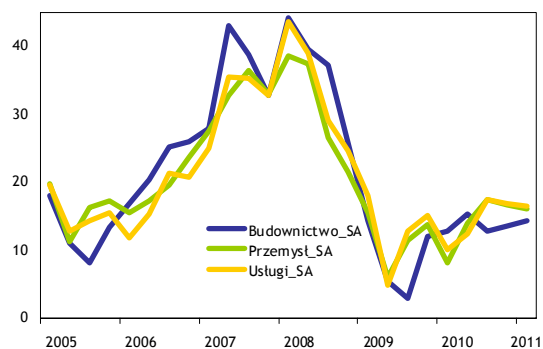

Rys. 47 Ile razy planowano podwyżki wynagrodzeń w ciągu kolejnych czterech kwartałów (odsetek firm; próba ograniczona do przedsiębiorstw, które brały udział w badaniu w czterech kolejnych edycjach ankiety)

Wybrane czynniki zmian płac

Rys. 48 Planowane podwyżki wynagrodzeń a kondycja ekonomiczna przedsiębiorstwa (odsetek podwyższających w klasie)

Rys. 49 Planowane podwyżki wynagrodzeń a sektor działania przedsiębiorstwa (odsetek podwyższających w sektorze)

Średnia wysokość planowanych podwyżek wynagrodzeń w I kw. 2011 r. pozostanie bez zmian i wyniesie 4,9%. Wskaźniki ważone zatrudnieniem spadły - średnia ważona podwyżka wynagrodzenia wynosi 4,1%, wobec 4,3% w IV kw. 2010 r. oraz 3,5% przed rokiem. Większość podwyżek płac będzie umiarkowana co do skali - dominują wzrosty płac do 5%. Średnia wysokość redukcji płac będzie znaczniejsza niż podwyżek, ale ponieważ obniżki będą sporadyczne, to w efekcie płace wzrosną o 3,6% (w firmach, które dokonają zmian wynagrodzeń).

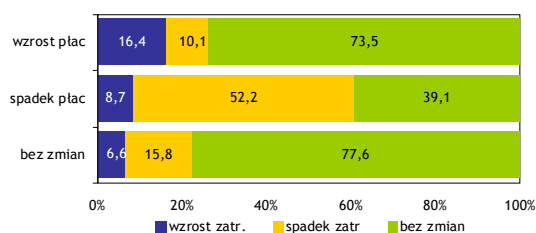
Częstotliwość deklarowanych podwyżek płac była w ostatnich czterech kwartałach większa niż rok wcześniej - plany podwyższenia wynagrodzeń objęły 45,4% firm wobec 31,3% rok wcześniej. Odsetek przedsiębiorstw, które w ciągu ostatniego roku informowały wielokrotnie o planach wzrostu płac jest nieco wyższy niż rok wcześniej, ale nadal niewielki (niespełna 16%).

Deklaracje przedsiębiorstw o planowanym na I kw. 2011 r. wzroście płac są częstsze w firmach, będących w bardzo dobrej sytuacji. Wskaźnik spadł w przedsiębiorstwach, będących w słabej kondycji, w których podwyżki płac następować będą bardzo rzadko.

Zasięg podwyżek wynagrodzeń nie zmienił się w istotny sposób kw/kw zarówno w przemyśle, w usługach, jak i w budownictwie. We wszystkich sekcjach więcej firm planuje wzrost płac niż rok wcześniej, dotyczy to zwłaszcza transportu oraz handlu. W budownictwie, jednocześnie z najniższym udziałem przedsiębiorstw podnoszących wynagrodzenia, utrzymał się relatywnie wysoki odsetek firm planujących redukcję płac (6,3%).

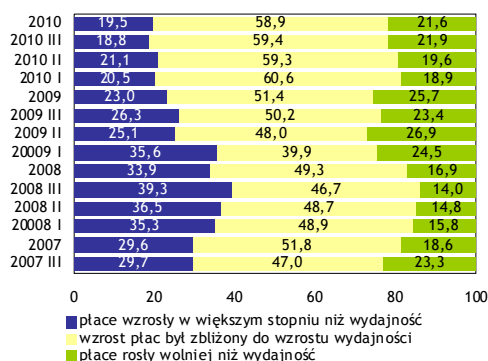
W podziale wg form własności wzrost wynagrodzeń będzie najczęstszy w przedsiębiorstwach prywatnych z przewagą kapitału zagranicznego.

Tradycyjnie wynagrodzenia najczęściej zamierzają podnosić przedsiębiorstwa największe (2000 i więcej pracowników).

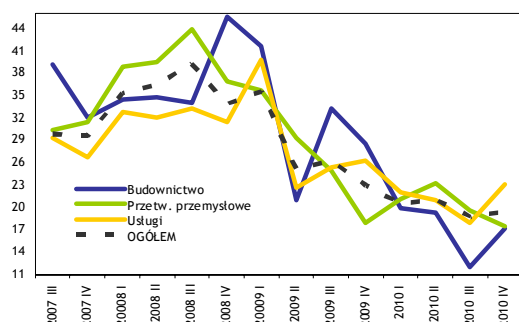

Rys. 50 Prognozy zmian zatrudnienia a zmiany płac (% przedsiębiorstw)

Podwyżki płac a wzrost wydajności pracy

Rys. 51 Ocena relacji wzrostu płac do wzrostu wydajności pracy w ciągu roku (próba ograniczona do firm, w których wynagrodzenia wzrosły)

Rys. 52 Odsetek przedsiębiorstw, w których wzrost płac był w ciągu roku szybszy niż wzrost wydajności pracy wg 3 sektorów (próba ograniczona do firm, w których wynagrodzenia wzrosły)

Podmioty, które zamierzają zwiększać płace nie robią tego kosztem poziomu zatrudnienia - znacznie częściej niż pozostałe przedsiębiorstwa informują o jednoczesnym zwiększaniu liczby pracowników. Podobnie zmniejszanie zatrudnienia najczęściej towarzyszy redukcji płac.

W IV kw. 2010 r. relacja pomiędzy wzrostem wynagrodzeń i wzrostem wydajności pracy pozostała na poziomie zbliżonym do kwartału poprzedniego. Nadal utrzymuje się przewaga przedsiębiorstw, w których wydajność rośnie szybciej niż płace, nad tymi firmami, w których wydajność nie nadążyła za płacami. Jednocześnie w IV kw. 2010 r. zmniejszyła się grupa firm, w których dokonano podwyżek wynagrodzeń. O szybszym wzroście płac niż wydajności pracy poinformowało 6,8% przedsiębiorstw w próbie, a więc 19,5% firm podwyższających płace. Wzrost wynagrodzeń nie przewyższa więc wydajności w ponad 80% przedsiębiorstw, w których wynagrodzenia rosły. Odsetek przedsiębiorstw, w których wzrost płac był szybszy niż wzrost wydajności, wzrósł w budownictwie oraz w usługach, spadł zaś w przetwórstwie przemysłowym. Należy jednocześnie zauważyć, że w ponad 14% przedsiębiorstw wzrosła wydajność, pomimo utrzymywania się wynagrodzeń na niezmienionym poziomie.

Optymalizacja kosztów w IV kw. 2010 r.

W IV kw. 2010 r. więcej firm, niż w poprzednim kwartale dokonało optymalizacji kosztów - 44,9% przedsiębiorstw (udział ten jest nadal mniejszy niż rok wcześniej). Odsetek takich firm wzrósł w IV kw. 2010 r., po systematycznym spadku w większości branż od roku⁷. Znaczny wzrost udziału przedsiębiorstw redukujących koszty nastąpił w budownictwie oraz w sekcji Przetwórstwo przemysłowe, ale także w grupie firm będących w dobrej kondycji oraz w przedsiębiorstwach nieeksportujących. Jediną z metod redukcji kosztów pozostaje zmniejszanie zatrudnienia (por. rozdział „Wybrane czynniki oddziałujące na zatrudnienie”). Przedsiębiorstwa, które dokonały redukcji kosztów w IV kw. 2010 r. częściej spodziewają się negatywnych efektów, wynikających bezpośrednio z wprowadzenia nowych stawek VAT (tzn. spadku marży, płynności, sprzedaży - por. Ramka 1 Konsekwencje wprowadzenia nowych stawek VAT) niż pozostałe firmy.

⁷ Brak wcześniejszych danych.

Tab. 2 Optymalizacja kosztów

	Ogółem	Budownictwo	Przetwórstwo przemysłowe	Usługi	eksporterzy	nieeksporterzy	kondycja dobra	słaba	zła
2009 III kw	56,6	50,8	64,9	49,8	65,6	43,4	53,0	64,4	73,5
2009 IV kw	56,0	50,8	62,9	50,8	60,5	48,1	53,2	61,1	71,2
2010 I kw	49,6	48,4	54,3	45,6	51,3	46,3	45,7	61,1	62,3
2010 II kw	44,6	39,2	47,9	43,2	47,7	40,0	40,8	54,8	58,0
2010 III kw	41,0	39,5	43,7	39,5	43,3	36,8	36,2	54,0	62,7
2010 IV kw	44,9	47,9	48,0	41,1	45,7	44,3	41,9	54,4	59,1

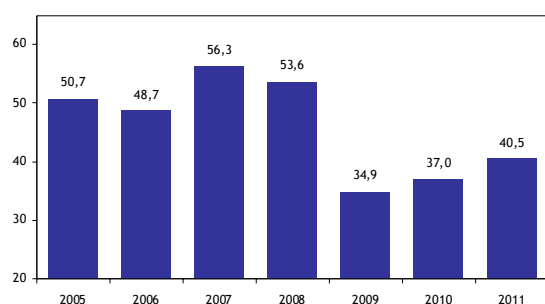
6. Inwestycje

Obserwujemy stopniowy wzrost aktywności inwestycyjnej badanych przedsiębiorstw. Poprawiły się roczne oraz kwartalne plany inwestycji. W 2011 r. zwiększy się zarówno liczba inwestujących przedsiębiorstw, jak i wielkość nakładów na inwestycje. Przyspieszenia akcji inwestycyjnej można oczekiwać zwłaszcza w grupie przedsiębiorstw działających na rynkach zagranicznych tj. wśród eksporterów, ale również w firmach z udziałem kapitału zagranicznego. Poprawiają się także plany największych przedsiębiorstw.

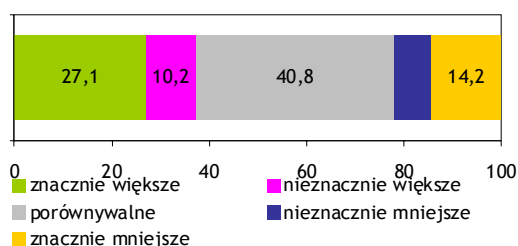
Nadal niewielkie (w porównaniu z latami 2007-2008) jest zainteresowanie inwestycjami w rozbudowę potencjału produkcyjnego. Posiadane moce wytwórcze są wciąż wystarczające dla wielu firm. Głównym celem planowanych na ten rok inwestycji jest wymiana i remont majątku.

Dobre wyniki finansowe przedsiębiorstw, dobra płynność finansowa i dostępność kredytów bankowych tworzą korzystne warunki do finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych.

Nowe inwestycje - plany roczne

Rys. 53 Udział przedsiębiorstw planujących rozpocząć poważniejsze inwestycje w perspektywie roku

Rys. 54 Wielkość planowanych inwestycji w 2011 r. w porównaniu z inwestycjami w 2010 r.

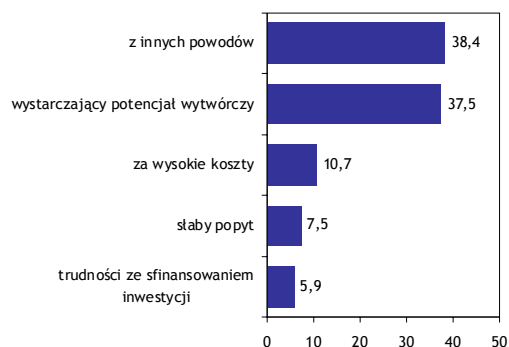
W sektorze przedsiębiorstw obserwowany jest stopniowy wzrost aktywności inwestycyjnej. Udział podmiotów planujących rozpoczęcie nowych projektów inwestycyjnych w perspektywie roku zwiększa się w próbie od 2010 r. Rozpoczęcie nowych inwestycji w 2011 r. deklaruje 40,5% badanych przedsiębiorstw (o 3,5 pp. więcej niż w ub. r., Rys. 53), nadal więc jest to wynik znacznie słabszy niż w okresie bardzo dobrej koniunktury (lata 2007-2008).

Plany badanych przedsiębiorstw wskazują, że w 2011 r. zwiększy się zarówno liczba inwestujących przedsiębiorstw, jak i wielkość przewidywanych nakładów na inwestycje. Przedsiębiorstwa zdecydowanie częściej deklarowały zamiar zwiększenia w tym roku wydatków na inwestycje niż ich zmniejszenia (odpowiednio 37,7% i 21,6% przedsiębiorstw, Rys. 54), i co szczególnie ważne, skala wzrostu inwestycji w większości przypadków ma być znacząca.

Szybszego wzrostu aktywności inwestycyjnej można oczekiwać w sektorze publicznym, energetyce⁸ (inwestycje na ten rok zapowiada 80% firm z tej branży) oraz w bardzo dużych przedsiębiorstwach. Świadczy o tym wzrost liczby oraz wartości zapowiadanych inwestycji w tych grupach. Gorsza sytuacja utrzymuje się natomiast w budownictwie oraz w pozostałych usługach, gdzie należy się liczyć z możliwym dalszym spadkiem aktywności inwestycyjnej. Liczba planowanych

⁸ Wyniki te są zgodne z danymi GUS, które pokazują wysoki wzrost wartości kosztorysowej nowo rozpoczynanych projektów (wzrost wartości inwestycji rozpoczętych w pierwszych trzech kwartałach roku o 44,2%, r/r, c. bież.), zwłaszcza w energetyce. Projekty rozpoczynane w energetyce to inwestycje o wieloletnim cyklu realizacyjnym, tak więc przełożenie wartości kosztorysowej na rachunek nakładów może być rozłożone w czasie.

inwestycji w budownictwie obniża się nieprzerwanie od 2007 r., w rezultacie udział firm budowlanych planujących rozpocząć nowe inwestycje spadł od 2007 r. o połowę. W 2011 r. w budownictwie zmniejszyć się może zarówno liczba, jak i wielkość realizowanych inwestycji. W tej grupie podmiotów, jako jedynej spośród analizowanych zbiorowości, przedsiębiorstwa częściej zapowiadały zmniejszenie nakładów na inwestycje niż ich wzrost względem nakładów poniesionych w roku wcześniejszym.

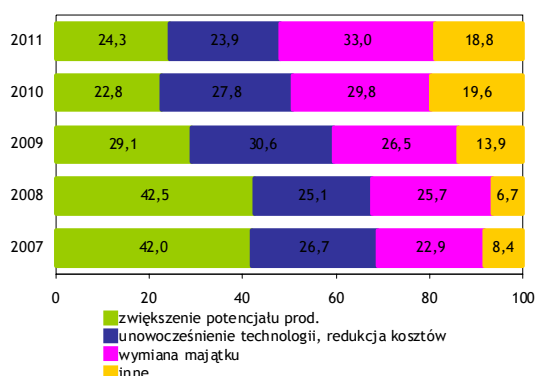
Rys. 55 Przyczyny braku inwestycji w 2011 r. (% odpowiedzi w grupie przedsiębiorstw nieinwestujących)

Głównym powodem niskiej aktywności inwestycyjnej jest zgodnie z deklaracjami przedsiębiorstw wystarczający potencjał wytwórczy (tak tłumaczy brak inwestycji 37,5% firm, wzrost o 3,9 pp. r/r). Część respondentów jako przyczynę braku inwestycji wskazało bezpośrednio zbyt niski popyt (7,5%, wzrost o 0,7 pp. r/r). Wypowiedzi przedsiębiorców pozyskane w ramach pytania otwartego o bariery działalności wskazują, że problemem jest nie tylko poziom, ale i duża niepewność w odniesieniu do zmian popytu.

W takich warunkach wiele firm obawia się podejmować poważne przedsięwzięcia inwestycyjne (ma to swoje odbicie w planowanych kierunkach rozwoju, które zakładają realizację inwestycji głównie o charakterze odtworzeniowym).

Poza popytem istotną barierą wstrzymującą inwestycje w przedsiębiorstwach są również zbyt wysokie koszty realizacji inwestycji (10,7% wskazań). Przedsiębiorstwa nie mają natomiast poważniejszych trudności z pozyskaniem finansowania dla inwestycji (5,9% wskazań).

Cele inwestycji w 2011 r.

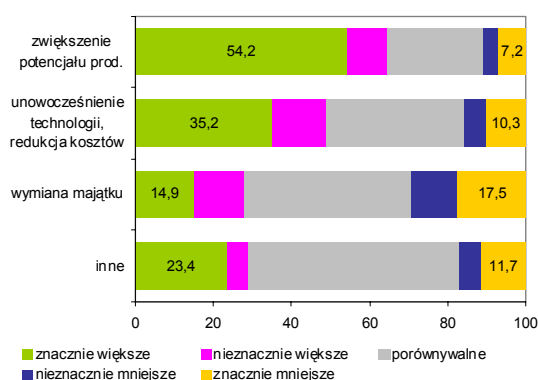
Rys. 56 Główny cel nowych inwestycji

Rzadziej natomiast celem inwestycji będzie rozbudowa zdolności produkcyjnych (24,3% inwestorów). Zwiększenie mocy produkcyjnych częściej przeprowadzają przedsiębiorstwa, gdzie wykorzystanie zdolności jest bardzo wysokie, jednak nawet w tej grupie podmiotów nie jest to najważniejszy do zrealizowania cel inwestycyjny. Pozytywnie należy jednak ocenić fakt, że odsetek firm inwestujących w potencjał wytwórczy w całej próbie wzrósł w relacji rocznej po dwóch latach spadków. Wzrost ten jest jeszcze niewielki i odsetek tych inwestorów na tle wcześniejszych danych pozostaje niski. Pozostałe przedsiębiorstwa zamierzają zrealizować inwestycje związane z wprowadzaniem

Główne kierunki rozwoju, jakie wyznaczyły sobie przedsiębiorstwa świadczą o tym, że nie myślą one jeszcze intensywnie o ekspansji, a realizują najczęściej tylko niezbędne inwestycje odtworzeniowe, które angażują relatywnie mniejsze środki finansowe. Inwestycje zaplanowane na 2011 r. będą bowiem zwykle służyły odtworzeniu i utrzymaniu używanego w przedsiębiorstwach majątku (tak zadeklarowało 33% inwestorów, o 3,3 p.p. więcej niż pop. r., Rys. 56).

nowoczesnych technologii (23,9%, spadek o 4 p.p. r/r) bądź innego rodzaju projekty (18,8%).

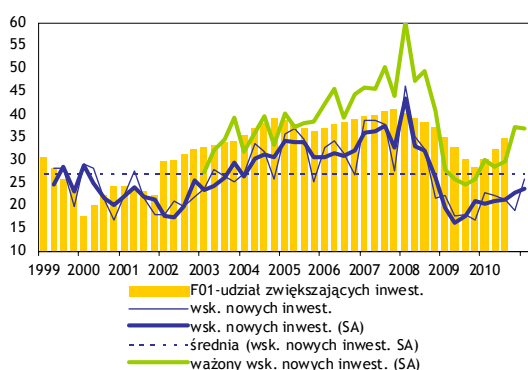
W badanej próbie są jednak takie grupy przedsiębiorstw, w których inwestycje w rozbudowę zdolności produkcyjnych są dominującym celem planowanych inwestycji. Są to przede wszystkim przedsiębiorstwa bardzo duże (inwestycje takie planuje połowa największych przedsiębiorstw, zatrudniających ponad 2000 pracowników) a wśród sekcji - górnictwo. W nowe moce produkcyjne nieco częściej będzie inwestować także energetyka. Wśród branż najrzadziej takie inwestycje będą realizowane w budownictwie.

Rys. 57 Główny cel a wielkość planowanych inwestycji w porównaniu w wielkością nakładów poniesionych w 2010 r.

Uruchomienie inwestycji w rozbudowę zdolności produkcyjnych jest ważne z punktu widzenia kształtowania się zagregowanych wydatków na inwestycje w całym sektorze przedsiębiorstw. Tego rodzaju inwestycje wymagają bowiem znacznych nakładów. Potwierdzają to także wyniki ankiety. Niemal 55% inwestorów, którzy w tym roku planują przeprowadzenie inwestycji mających na celu zwiększenie potencjału produkcyjnego jednocześnie deklaruje, że wydatki na inwestycje będą znacznie wyższe niż w poprzednim roku (Rys. 57). Z drugiej strony w grupie firm, które zdecydowały się tylko na inwestycje odtworzeniowe zaledwie niespełna 15% chce znacznie zwiększyć nakłady, a prawie 30% firm zamierza wręcz obniżyć swoje wydatki inwestycyjne, najczęściej w dużej skali.

Nowe inwestycje - plany na I kw. 2011 r.

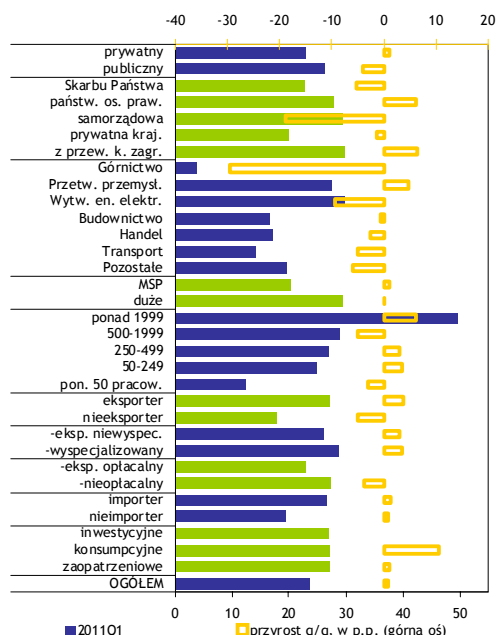

Rys. 58 Wskaźnik nowych inwestycji - udział przedsiębiorstw planujących rozpoczęcie nowych inwestycji w perspektywie kwartału, oraz wskaźnik ważony wielkością zatrudnienia. Udział przedsiębiorstw realnie zwiększających nakłady na środki trwałe wg F01 GUS (nakł. narastająco, śr. ruch.)

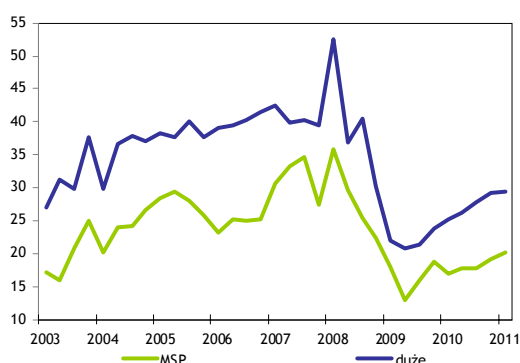
W I kw. można oczekiwać niewielkiego wzrostu aktywności inwestycyjnej. Odsezonowany wskaźnik nowych inwestycji zwiększył się w relacji kwartalnej i rocznej, stopniowo zbliżając się do poziomu wyznaczonego przez średnią długookresową. Nowe inwestycje w I kw. rozpocznie 23,6% firm (wzrost o 0,7 pp. kw/kw i o 3,3 r/r, Rys. 58).

Poprawa wskaźnika nowych inwestycji nastąpiła w pond połowie analizowanych grup przedsiębiorstw (Rys. 59).

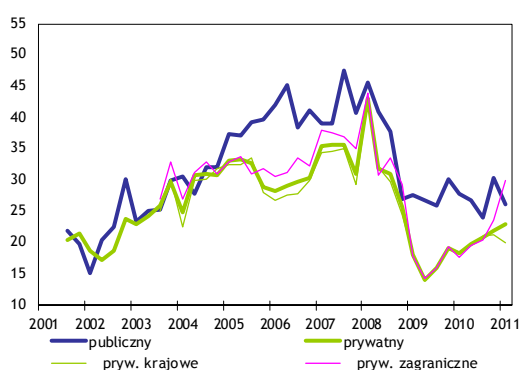
Odnutowano m.in. dalszy silny wzrost aktywności inwestycyjnej wśród największych przedsiębiorstw zatrudniających ponad 2000 pracowników (wskaźnik w tej grupie podmiotów przekroczył poziom średniej długookresowej). Wskaźnik nowych inwestycji wśród dużych przedsiębiorstw (pow.

Rys. 59 Wskaźnik nowych inwestycji w wybranych przekrojach (wskaźnik odsezonowany)

Rys. 60 Wskaźnik nowych inwestycji w podziale wg wielkości zatrudnienia (wskaźniki odsezonowane)

Rys. 61 Wskaźnik nowych inwestycji w podziale na sektory własności (wskaźniki odsezonowane)

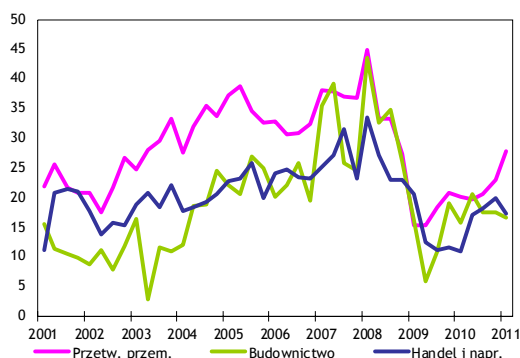
250 pracowników) rośnie od połowy 2009 r. (Rys. 60). Od dwóch kwartałów zainteresowanie nowymi inwestycjami rośnie także w sektorze MSP.

Wzrost aktywności inwestycyjnej zapowiadają głównie przedsiębiorstwa prywatne, czemu towarzyszyło pogorszenie się wskaźnika nowych inwestycji w grupie podmiotów publicznych (Rys. 61). Wśród firm prywatnych jest to kontynuacja wyraźnego trendu wzrostowego, rozpoczętego w drugiej połowie 2009 r., natomiast wyniki dla sektora publicznego cechowała w tym samym okresie duża zmienność.

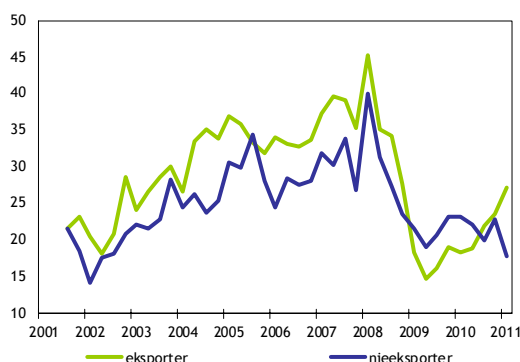
Ostatnie wyniki badania pokazują, że nastąpiło nieobserwowane wcześniej w takiej skali różnicowanie planów inwestycji między krajowym i zagranicznym sektorem prywatnym (Rys. 61). Przedsiębiorstwa zagraniczne, które ze względu na obecność na międzynarodowych rynkach w większym stopniu korzystają z dobrej koniunktury zagranicznej (82% firm zagranicznych w próbie to eksporterzy, z których połowa to eksporterzy uzyskujący przynajmniej połowę swoich przychodów ze sprzedaży na eksport) odnotowały znaczną poprawę planów inwestycji, zarówno na I kw. 2011 r., jak i cały rok. W rezultacie wskaźnik nowych inwestycji w przedsiębiorstwach zagranicznych odrobił niemal całe straty wywołane ostatnim spowolnieniem ekonomicznym. Przedsiębiorstwa krajowe odnotowały natomiast jedynie niewielką poprawę planów rocznych, przy jednoczesnym osłabieniu aktywności inwestycyjnej w perspektywie kwartalnej.

Wśród sekcji wzrost zainteresowania nowymi inwestycjami odnotowano tylko w przedsiębiorstwach przetwórstwa przemysłowego (Rys. 62, Rys. 59). Ma to związek z dominacją w tej sekcji przedsiębiorstw prowadzących działalność eksportową, które w większym stopniu odczuwają efekty poprawy sytuacji na rynkach zagranicznych.

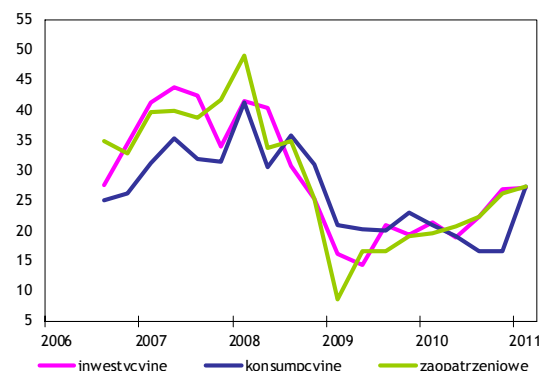
Czynnikiem różnicującym plany inwestycyjne badanych przedsiębiorstw jest obecność na zagranicznych rynkach zbytu. Można zauważyć, że

Rys. 62 Wskaźnik nowych inwestycji w wybranych sekcjach PKD (wskaźniki odsezonowane)

Rys. 63 Wskaźnik nowych inwestycji a działalność eksportowa (wskaźniki odsezonowane)

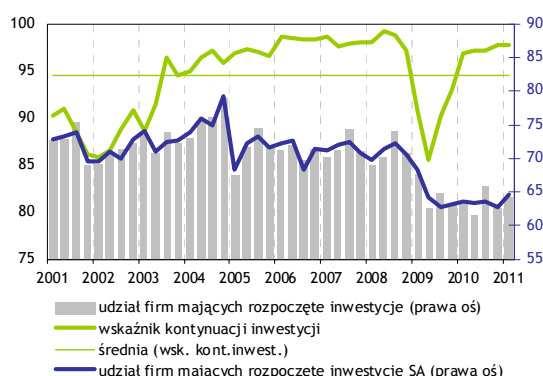

Rys. 64 Wskaźnik nowych inwestycji a przeznaczenie produkcji (wskaźniki odsezonowane)

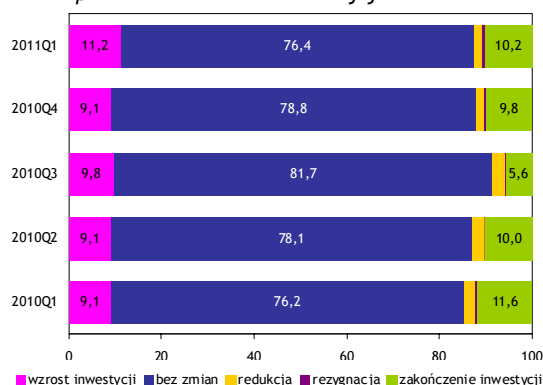
przed pojawieniem się kryzysu zróżnicowanie to dotyczyło głównie poziomu wskaźników nowych inwestycji, zaś po wybuchu kryzysu - także kierunków zmian tej kategorii. Eksporterzy, którzy w skutek kryzysu mocniej ograniczali aktywność inwestycyjną teraz w większym stopniu korzystają z ożywienia za granicą i podejmują coraz więcej nowych przedsięwzięć inwestycyjnych (Rys. 63). Nastroje w grupie inwestorów sprzedających produkty wyłącznie w kraju podlegają natomiast wciąż silnym wahaniom a w pierwszym kwartale nowego roku można oczekiwać spadku aktywności inwestycyjnej tej grupy firm.

W podziale według przeznaczenia wytwarzanych produktów można oczekiwać dużego wzrostu aktywności inwestycyjnej w przedsiębiorstwach oferujących produkty konsumpcyjne (pierwsza duża poprawa po 2009 r.). W pozostałych przedsiębiorstwach nastąpiło natomiast wyhamowanie dotychczasowej wzrostowej tendencji wskaźnika (Rys. 64).

Inwestycje w trakcie realizacji

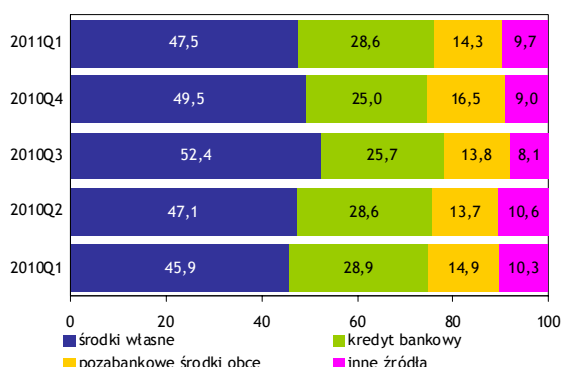

Rys. 65 Wskaźnik kontynuacji inwestycji oraz odsetek przedsiębiorstw mających rozpoczęte inwestycje
 wskaźnik: udział przedsiębiorstw planujących kontynuować inwestycje w podgrupie przedsiębiorstw mających rozpoczęte inwestycje. Poprzez kontynuowanie inwestycji rozumiemy tutaj realizowanie inwestycji według przyjętych planów, zwiększenie tych inwestycji, ale też planowe zakończenie inwestycji

Rys. 66 Przewidywany przebieg rozpoczętych inwestycji (% odpowiedzi w grupie inwestorów)

Źródła finansowania nowych inwestycji

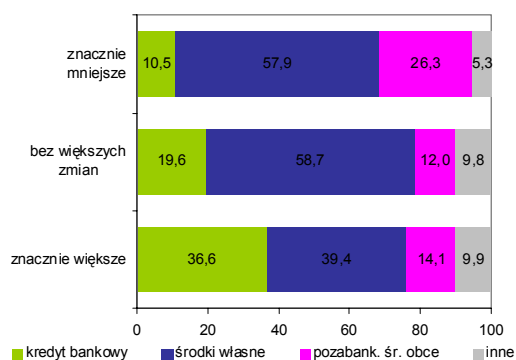
Rys. 67 Główne źródło finansowania nowych inwestycji. Podgrupa przedsiębiorstw rozpoczynających nowe inwestycje

W IV kw. ub. r. odnotowano wzrost udziału przedsiębiorstw będących w fazie realizacji większych inwestycji (wzrost o 2 pp. kw/kw, do poziomu 64,6%, Rys. 65), ale udział ten wciąż pozostaje niski na tle wcześniejszych danych. Wzrost liczby inwestorów nastąpił w niemal wszystkich badanych grupach przedsiębiorstw, duży spadek miał miejsce w budownictwie.

Realizacja inwestycji już rozpoczętych przebiega bez zakłóceń - niemal wszyscy inwestorzy zapowiadali kontynuowanie swoich przedsięwzięć (97,7% inwestorów), w tym najczęściej zgodnie z przyjętymi uprzednio planami (76,4% inwestorów, Rys. 66). Warto odnotować, że inwestorzy coraz częściej decydują się na rozszerzenie skali realizowanych inwestycji. Taki zamiar zgłosiło 11,2% przedsiębiorstw (to o 2,1 pp. więcej niż w pop. kw. i ponad dwukrotnie więcej niż dwa lata temu). Kolejne 10,2% inwestorów zamierza w I kw. b.r. planowo zakończyć realizowane inwestycje. Tylko nieliczne przedsiębiorstwa zapowiadają ograniczanie inwestycji (2,3% badanych inwestorów).

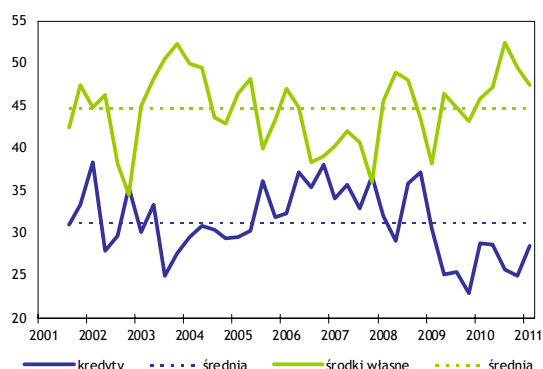
Głównym źródłem finansowania nowych inwestycji pozostają nadal środki własne przedsiębiorstw (47,5% inwestorów, powyżej średniej długookresowej, Rys. 67, Rys. 69), natomiast wciąż znacznie rzadziej przedsiębiorstwa sięgają po kredyty bankowe (28,6%, poniżej średniej długookresowej). W ciągu ostatnich dwóch kwartałów nastąpił spadek liczby inwestorów samofinansujących swoje wydatki inwestycyjne, ale przewaga tego źródła nad innymi metodami finansowania wciąż jest bardzo wyraźna. Pozostałe przedsiębiorstwa będą korzystać z pozabankowych form finansowania obcego (14,3%), bądź innych źródeł (9,7%).

Taka struktura finansowania inwestycji wynika

Rys. 68 Dynamika planowanych inwestycji w całym 2011 r. i główne źródło finansowania nowych inwestycji w I kw.

z niewielkiej wciąż aktywności inwestycyjnej. Relatywnie niskie inwestycje przedsiębiorstwa są w stanie sfinansować samodzielnie, bez dopływu środków zewnętrznych. Znaczenie finansowania kredytowego natomiast wyraźnie rośnie w grupie przedsiębiorstw, które zdecydowały zwiększyć nakłady inwestycyjne wobec poprzedniego roku. Kredyt bankowy będzie głównym źródłem finansowania nowych inwestycji w przypadku 36,6% inwestorów planujących jednocześnie w dużym stopniu zwiększyć inwestycje (Rys. 68).

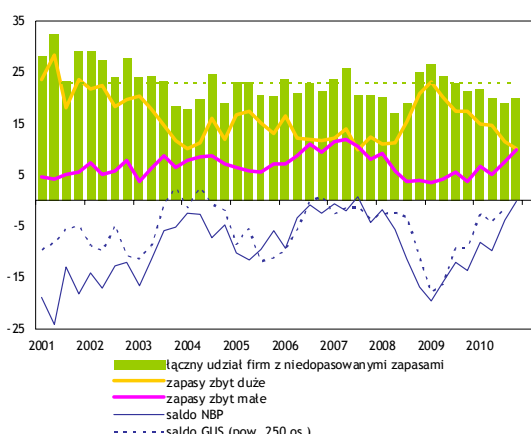
Rys. 69 Porównanie udziału inwestorów deklarujących finansowanie nowych inwestycji ze środków własnych i kredytów bankowych. Podgrupa inwestorów planujących nowe inwestycje

7. Zapasy w przedsiębiorstwach

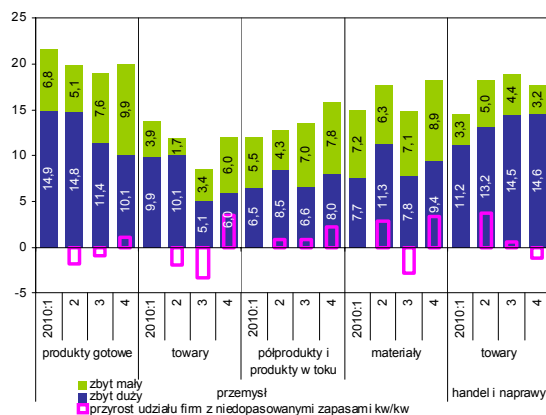
Odnotowano niewielkie pogorszenie stopnia dopasowania zapasów w relacji kwartalnej, ale odsetek podmiotów deklarujących niedopasowanie zapasów nadal jest niski i utrzymuje się poniżej długookresowej średniej. Trudności z utrzymaniem odpowiedniego poziomu zapasów w pozostałej grupie badanych coraz częściej wynikają ze zbyt niskiej ich wielkości, podczas gdy w poprzednich latach problemem był zwykle nadmiar zapasów.

Ocena stanu zapasów⁹

Począwszy od 2009 r. obserwowaliśmy poprawę stopnia dopasowania wielkości zapasów do potrzeb przedsiębiorstw. Ostatnie wyniki przyniosły odchylenie od tej pozytywnej tendencji i niewielki wzrost udziału przedsiębiorstw informujących o niedopasowaniu zapasów (wzrost o 1 pp. do poziomu 20%, poniżej średniej długookresowej, Rys. 70), co jednak nie wpłynęło na przebieg trendu wskaźnika. Odsetek podmiotów deklarujących niedopasowanie zapasów nadal jest niski i utrzymuje się poniżej długookresowej średniej.

Rys. 70 Ocena poziomu zapasów produktów gotowych. Próba ograniczona do sekcji przetwórstwo przemysłowe oraz górnictwo i kopalnictwo. Saldo ocen zapasów wg badania NBP i GUS

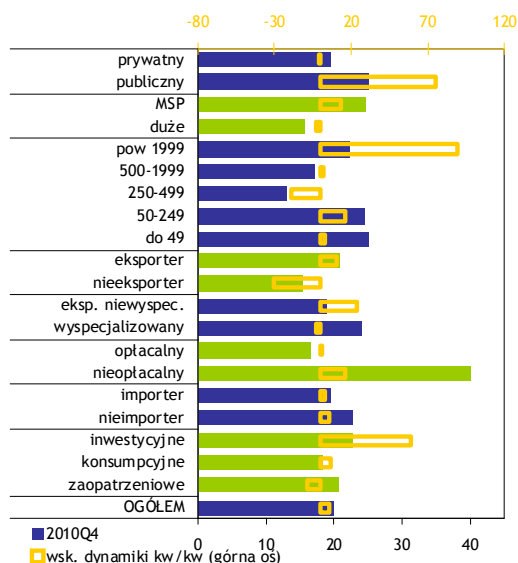

Rys. 71 Ocena poziomu poszczególnych kategorii zapasów (przemysł oraz handel i naprawy)

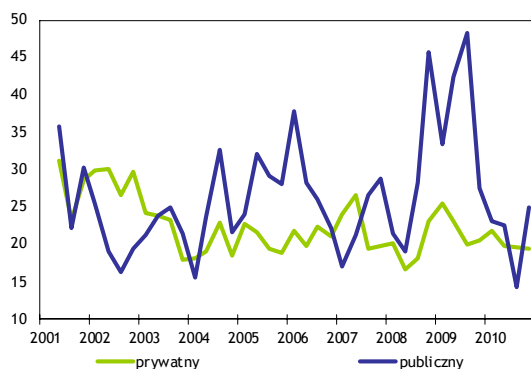
Trudności z utrzymaniem odpowiedniego poziomu zapasów w pozostałej grupie badanych firm coraz częściej wynikają ze zbyt niskiej ich wielkości; w poprzednich latach problemem był zwykle nadmiar zapasów. W IV kw. ub. r. już niemal co dziesiąta ankietowana firma informowała o zbyt niskich zapasach - to ponad dwukrotnie więcej niż w poprzednim roku i najwięcej od trzech lat. Natomiast udział przedsiębiorstw oceniających zapasy jako zbyt wysokie po raz kolejny obniżył się, zbliżając się do historycznego minimum z 2007 r. (w IV kw. ub.r. udział firm z nadmiernymi zapasami wyniósł 10%).

Problem zbyt niskich zapasów produktów gotowych może być w pewnym stopniu związany z dostępem do kapitału obrotowego. Co trzecia firma o zbyt małych zapasach, która ubiegała się o kredyt otrzymała negatywną decyzję kredytową (to dwa razy częściej niż wśród firm o właściwym poziomie zapasów). Jednocześnie jednak większość firm, które odczuwają niedobory zapasów to podmioty znajdujące się w przynajmniej dobrej kondycji ekonomicznej (65% tych firm). Mają one również korzystniejsze niż

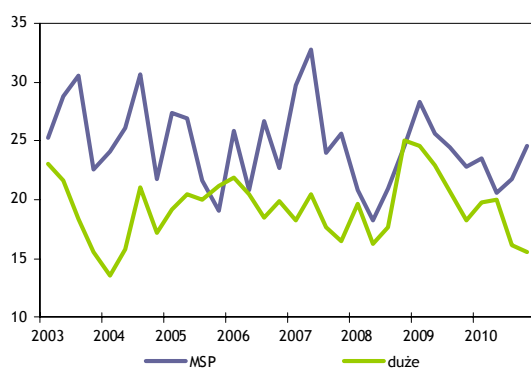
⁹ Dane w tym rozdziale dotyczą przedsiębiorstw z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” oraz „Górnictwo i kopalnictwo”. W zestawieniu ocen zapasów w układzie rodzajowym uwzględniono dodatkowo „Handel i naprawy”.

Rys. 72 Udział przedsiębiorstw oceniających poziom zapasów jako nieodpowiedni w wybranych przekrojach

Rys. 73 Udział przedsiębiorstw oceniających poziom zapasów jako nieodpowiedni (zbyt wysoki lub zbyt niski) w podziale na sektory własności

Rys. 74 Udział przedsiębiorstw oceniających poziom zapasów jako nieodpowiedni w podziale na wielkość przedsiębiorstwa

pozostałe firmy oczekiwanie co do zmian przyszłego popytu, ale jednocześnie nie planują zwiększyć produkcji.

Pogorszenie dopasowania zapasów nastąpiło w przedsiębiorstwach przemysłowych w IV kw. ub. r. i objęło wszystkie kategorie zapasów (Rys. 71).

Tak jak w poprzednich kwartałach największe niedopasowanie poziomu zapasów w przedsiębiorstwach przemysłowych odnotowano w grupie produktów gotowych, które częściej niż zapasy w pozostałych grupach rodzajowych odchyłały się od pożądanego poziomu (20% firm miało niedopasowane zapasy). Nieco lepszy stopień dopasowania odnotowano w przypadku zapasów materiałów (18,3%) oraz półproduktów i produktów w toku (15,8%), chociaż ocena zapasów półproduktów i produktów w toku pogarsza się czwarty kwartał z rzędu. Najmniej trudności sprawiało zaś przedsiębiorstwom zarządzanie zapasami towarów (12% firm przemysłowych poinformowało o nieodpowiednich zapasach towarów).

Odmienne kształtowała się ocena zapasów w przedsiębiorstwach handlowych. Tu w ciągu ostatniego kwartału dopasowanie zapasów, mierzone odsetkiem firm, które utrzymywały odpowiedni poziom zapasów, poprawiło się. Natomiast inaczej niż w przetwórstwie, gdzie odsetki są rozłożone raczej równomiernie, w firmach handlowych wskazywano głównie na trudności związane z nadmiarem zapasów (problem nadmiernych zapasów pogłębia się w handlu czwarty kolejny kwartał).

Udział przedsiębiorstw oceniających wielkość zapasów produktów gotowych jako nieodpowiednią zwiększył się w ciągu kwartału w większości analizowanych grup podmiotów (Rys. 72).

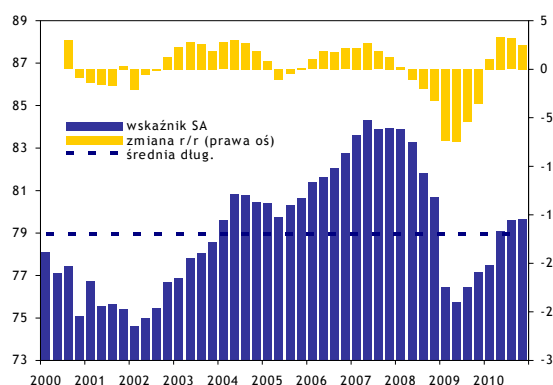
Po serii lepszych wyników pogorszenie odnotowano w sektorze publicznym (Rys. 73). Relatywnie stabilna sytuacja utrzymuje się natomiast w grupie przedsiębiorstw prywatnych.

W podziale na wielkość przedsiębiorstw

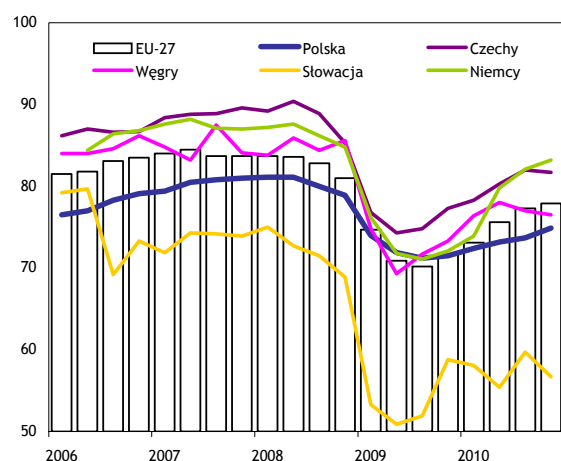
dopasowanie zapasów poprawiło się w grupie dużych przedsiębiorstw, zaś w MSP problemy z nieodpowiednim poziomem zapasów zwiększyły się w porównaniu z poprzednim kwartałem (Rys. 74).

8. Wykorzystanie mocy produkcyjnych

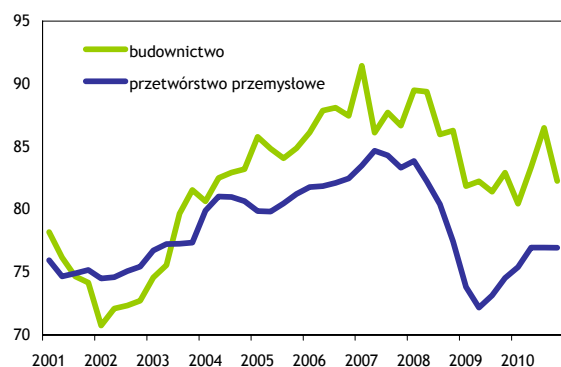
W IV kw. 2010 zanotowano dalszy, choć nieznaczny wzrost stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych w sektorze przedsiębiorstw. Poziom wskaźnika utrzymuje się powyżej swojej długookresowej średniej.

Rys. 75 Średni poziom wykorzystania mocy produkcyjnych po usunięciu wahań sezonowych oraz zmiana tego poziomu r/r

Rys. 76 Poziom wykorzystania mocy produkcyjnych w sekcji przetwórstwo przemysłowe w Polsce i w krajach UE-27. Źródło: Eurostat

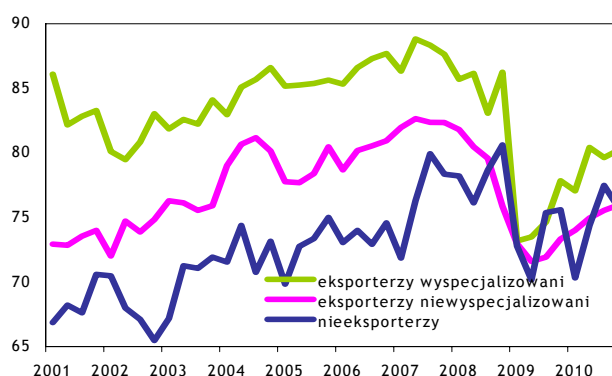

Rys. 77 Średni poziom wykorzystania mocy produkcyjnych po usunięciu wahań sezonowych w sekcji Przetwórstwo przemysłowe oraz Budownictwo

Pod koniec IV kw. 2010 r. wskaźnik stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych po korekcie sezonowej wzrósł względem poprzedniego kwartału o 0,1 pp., zaś w porównaniu do analogicznego okresu ub.r. zwiększył się o 2,5 pp. i wyniósł 79,7%.

Wg danych Eurostatu stopień wykorzystania mocy produkcyjnych w Polsce pozostaje wciąż poniżej przeciętnej dla UE-27.

W przekroju branżowym wzrost wykorzystania mocy produkcyjnych odnotowano w transporcie i górnictwie. W sekcji Przetwórstwo przemysłowe skala wykorzystania potencjału wytwórczego (po korekcie sezonowej) utrzymała się na niezmiennym poziomie (por. Rys. 77). Warto jednak zauważyć, że w firmach nie eksportujących z tej sekcji zanotowano spadek wskaźnika (por. Rys. 78), podczas gdy eksporterzy uzyskali dalszą jego poprawę. Utrzymały się wyraźne różnice w poziomie wykorzystania potencjału wytwórczego między efektywniej wykorzystującymi swój potencjał dużymi przedsiębiorstwami przetwórczymi a sektorem MSP. Firmy budowlane zaobserwowały wyraźny spadek stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych.

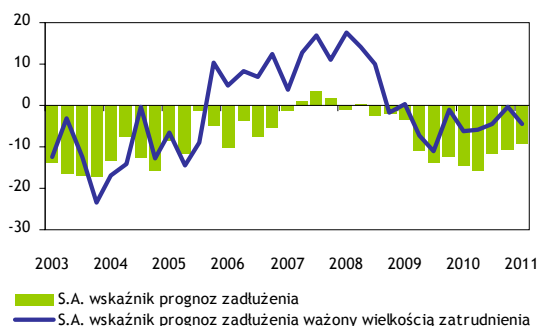

Rys. 78 Średni poziom wykorzystania mocy produkcyjnych po usunięciu wahań sezonowych w sekcji Przetwórstwo przemysłowe w podziale na nieeksporterów i eksporterów wyspecjalizowanych (pow. 50% udział eksportu w przychodach) i niewyspecjalizowanych (poniżej 50% udział)

9. Kredyt bankowy

Pomimo relatywnie wysokiej dostępności kredytu bankowego, przedsiębiorstwa z większości analizowanych klas nadal wykazują niski popyt na kredyt i wciąż planują ograniczać zadłużenie z tego tytułu. Od blisko dwóch lat oprocentowanie kredytów złotych jest stabilne, jednakże coraz więcej przedsiębiorstw spodziewa się wzrostu oprocentowania w najbliższym okresie.

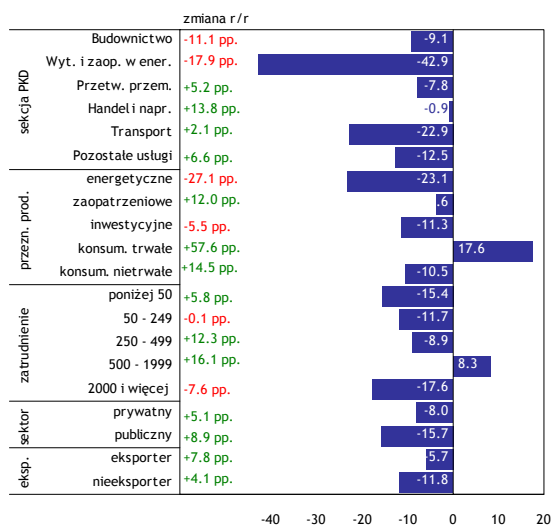
Prognozy zadłużenia

Rys. 79 Wskaźnik prognoz zadłużenia kredytowego

Wskaźnik prognoz zadłużenia ważony wielkością zatrudnienia spadł w relacji kwartalnej o 3,9 pp., natomiast wskaźnik nieważony wzrósł o 1,4 pp. kw/kw (por. Rys. 1). Kolejny kwartał z rzędu obydwie wskaźniki były wyższe niż w analogicznym okresie ub.r. (odpowiednio o 1,8 pp. oraz 5,1 pp.), niemniej jednak wciąż pozostają one wyraźnie ujemne, informując, że większość przedsiębiorstw (szczególnie o niskim zatrudnieniu) nadal planuje ograniczać zadłużenie kredytowe w najbliższym okresie.

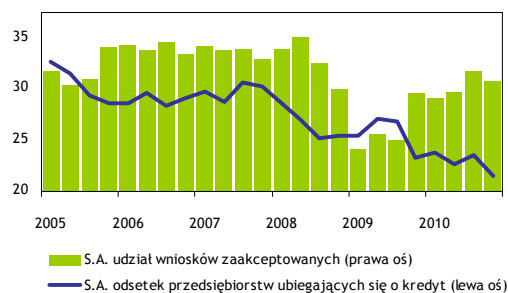
Prognozy zadłużenia - analiza w podstawowych przekrojach

Rys. 80 S.A. Wskaźnik prognoz zadłużenia kredytowego na I kw. 2011 r. oraz zmiana wartości wskaźnika w relacji rocznej wg klas.

Plany redukcji zadłużenia kredytowego przeważają w większości analizowanych klas przedsiębiorstw, przy czym za wyjątkiem kilku klas (szczególnie energetyki i budownictwa) planowana redukcja ma mniejszy zasięg niż przed rokiem. Największych redukcji zadłużenia kredytowego zamierzają dokonać przedsiębiorstwa energetyczne oraz transportowe. Producenci trwałych dóbr konsumpcyjnych oraz firmy zatrudniające od 500 do 1999 pracowników zanotowały natomiast silny wzrost wskaźnika prognoz zadłużenia i jako jedyne z analizowanych klas przedsiębiorstw planują zwiększać zadłużenie kredytowe w najbliższym okresie (por. Rys. 80).

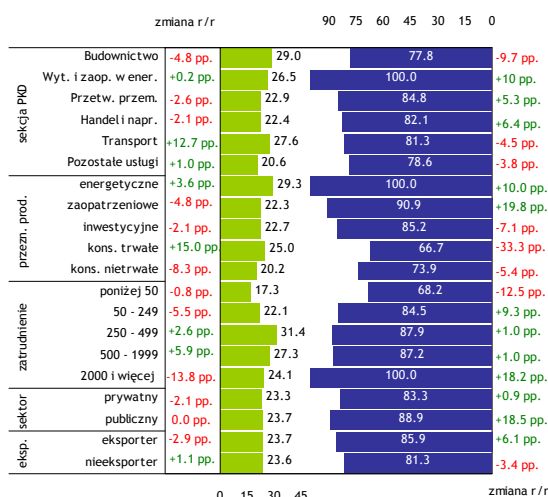
Dostępność kredytów

Rys. 81 Udział przedsiębiorstw ubiegających się o kredyt oraz odsetek pozytywnie rozpatrzonych wniosków kredytowych

Pomimo relatywnie wysokiego odsetka akceptacji wniosków kredytowych¹⁰ (81,6% - spadek o 2 pp. kw/kw i wzrost o 2,4 pp. r/r), odsetek firm ubiegających się o kredyt osiągnął najniższy poziom w historii badania tj. 21,5% (spadek o 2 pp. kw/kw i 1,8 pp. r/r) (por. Rys. 81). O ile więc dostępność kredytu stabilizuje się na poziomie zbliżonym do długookresowej średniej, o tyle popyt na kredyt wciąż wykazuje tendencję spadkową, pokonując kolejne historyczne minima.

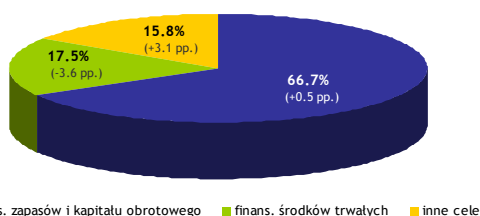
Dostępność kredytów - analiza w podstawowych przekrojach

Rys. 82 Odsetek przedsiębiorstw wg klas, ubiegających się o kredyt (lewy panel) oraz udział zaakceptowanych wniosków kredytowych (prawy panel) w IV kw. 2010 r.

Przedsiębiorstwa ze zdecydowanej większości analizowanych klas ubiegały się o kredyt rzadziej niż przed rokiem, pomimo iż w większości klas dostępność kredytu mierzona odsetkiem akceptacji wniosków kredytowych znacząco wzrosła¹¹ (por. Rys. 82). Można przypuszczać, że popyt na kredyt bankowy utrzyma się na stosunkowo niskim poziomie dopóki postrzegane przez firmy ożywienie koniunktury nie będzie na tyle trwałe, aby skłonić je do zwiększenia aktywności inwestycyjnej w skali przekraczającej posiadane środki własne. Od początku 2009 r. główną barierę rozwoju przedsiębiorstw i czynnik niepewności stanowi bowiem niski popyt, podczas gdy tylko 2% firm wskazuje na trudności w uzyskaniu kredytu bankowego¹².

Przeznaczenie kredytów

Rys. 83 Przeznaczenie kredytów wśród przedsiębiorstw ubiegających się o kredyt w IV kw. 2010 r. (w nawiasach zmiana kw/kw).

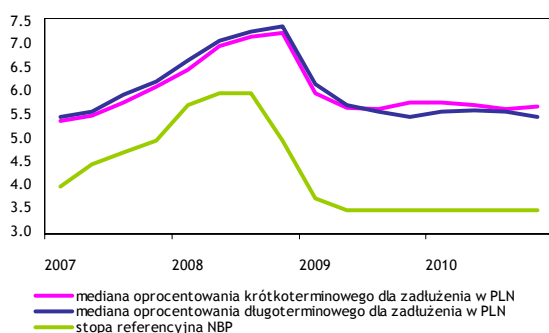
Zdecydowana większość przedsiębiorstw (66,7%) ubiegających się o kredyt planowała sfinansować nim zapasy i kapitał obrotowy (wzrost o 0,5 pp. kw/kw). Ok. 17,5% firm zamierzało przeznaczyć kredyt na inwestycje w środki trwałe (wzrost o 4 pp. kw/kw), a 15,8% na inne cele (por. Rys. 83).

¹⁰ Relatywnie wysoką dostępność kredytu bankowego potwierdzają także aktualne wyniki raportu NBP *Sytuacja na rynku kredytowym. Wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych*. (aktualny raport dostępny na stronie internetowej NBP pod adresem www.nbp.pl/home.aspx?f=/systemfinansowy/kredytowy2009.html)

¹¹ Możliwe, że część przedsiębiorstw - mając na uwadze niską dostępność kredytu w pierwszych trzech kwartałach 2009 r. - nie ubiega się o kredyt, bowiem spodziewa się odmowy ze strony banków. Poprzednia edycja raportu wskazała, że duża część przedsiębiorstw obawia się decyzji odmownej ze względu na koszty przygotowania wniosku oraz wpisanie faktu odmowy do historii kredytowej.

¹² W III kw. 2009 r. na ten problem wskazywało 7,6% przedsiębiorstw

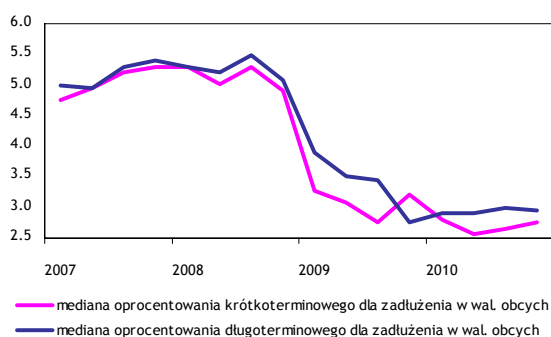
Oprocentowanie kredytów złotych

Rys. 84 Przeciętne oprocentowanie kredytów złotych dla przedsiębiorstw

W IV kw. 2010 r. mediany oprocentowania krótko- oraz długoterminowych kredytów złotych utrzymały się na poziomach zbliżonych do wartości notowanych przez ostatnie półtora roku tj. zawierały się przedziale 5,5-5,7%. Dominujący wpływ na stabilizację kosztu finansowania przedsiębiorstw kredytem bankowym wywiera stały od II kw. 2009 r. poziom podstawowych stóp procentowych Narodowego Banku Polskiego¹³ (por. Rys. 84).

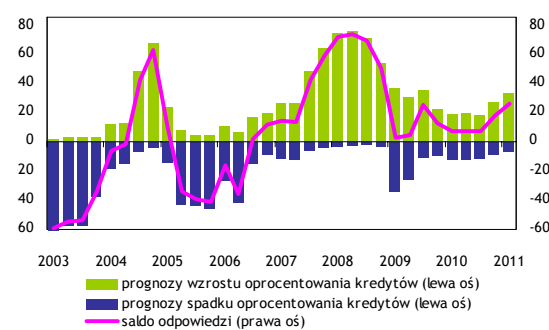
Oprocentowanie kredytów dewizowych

Rys. 85 Przeciętne oprocentowanie kredytów dewizowych dla przedsiębiorstw

Podobnie jak w poprzednim kwartale mediana oprocentowania długoterminowych kredytów dewizowych wyniosła ok. 3% (wzrost o 0,2 pp. r/r), podczas gdy kredytów krótkoterminowych – 2,8% (spadek o 0,5 pp. r/r). Inaczej niż w przypadku kredytów złotych, oprocentowanie dewizowych kredytów długoterminowych było nieznacznie wyższe niż kredytów krótkoterminowych (por. Rys. 85).

Prognoza oprocentowania kredytów

Rys. 86 Odsetek przedsiębiorstw będących kredytobiorcami prognozujących wzrost i spadek oprocentowania oraz saldo odpowiedzi.

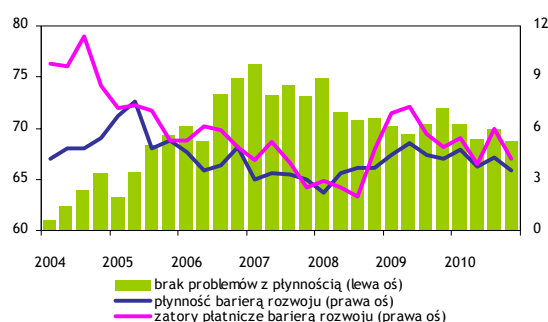
Wśród przedsiębiorstw będących kredytobiorcami coraz silniej przeważają oczekiwania wzrostu oprocentowania kredytów w najbliższym okresie - saldo odpowiedzi wzrosło w IV kw. 2010 r. o 6,2 pp. kw/kw oraz 14 pp. r/r (por. Rys. 86). Może to oznaczać, że coraz więcej przedsiębiorstw spodziewa się w niedalekiej perspektywie zacieśnienia polityki kredytowej ze strony banków komercyjnych lub podniesienia podstawowych stóp procentowych NBP.

¹³ Mediana deklarowanego przez przedsiębiorstwa oprocentowania kredytów krótko- i długoterminowych wynosi ok. 5,5%, tj. tyle, ile na początku 2007 r. Wówczas stopa referencyjna była jednak o 0,5 pp. wyższa niż obecnie i wynosiła 4%.

10. Płynność finansowa przedsiębiorstw

Ogólna sytuacja płynnościowa sektora przedsiębiorstw w IV kw. 2010 r. była relatywnie dobra, niemniej jednak od początku 2007 r. wykazuje ona powolną i stopniową tendencję spadkową. Podobnie jak w poprzednich dwóch kwartałach ogólna poprawa terminowości obsługi zadłużenia kredytowego została dokonana kosztem obsługi zadłużenia pozabankowego. W niektórych klasach przedsiębiorstw (szczególnie w budownictwie) narastające problemy z płynnością prowadziły do nieterminowej obsługi zobowiązań (szczególnie pozabankowych).

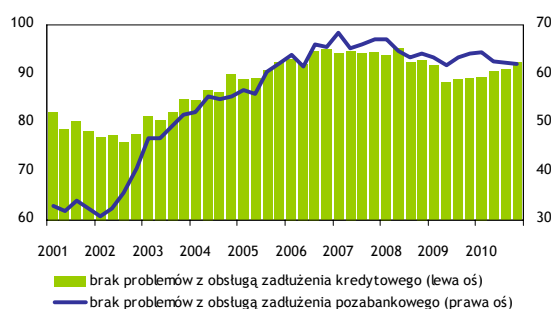
Oceny płynności i zatory płatnicze

Rys. 87 Płynność finansowa przedsiębiorstw (odsetek odpowiedzi).

W IV kw. 2010 r. spadły odsetki firm wskazujących na niską płynność i zatory płatnicze jako bariery rozwoju. Pomimo że odsetek przedsiębiorstw deklarujących brak problemów z płynnością wykazuje od I kw. 2007 r. stopniową i powolną tendencję spadkową (spadki o 1,2 pp kw/kw i o 3,3 pp. r/r), od dwóch lat oscyluje on wokół 70%, a sytuacja płynnościowa w sektorze przedsiębiorstw jest wciąż relatywnie dobra (por. Rys. 87).

Obsługa zadłużenia

Rys. 88 Obsługa zadłużenia kredytowego oraz pozabankowego (odsetek odpowiedzi).

Odsetek firm regulujących zobowiązania kredytowe zgodnie z umową wzrósł kolejny kwartał z rzędu (o 1,3 pp. kw/kw i 3,1 pp. r/r do 92,2%). Podobnie jak w poprzednim kwartale, poprawa w tym zakresie została dokonana, po części, kosztem obsługi zadłużenia pozabankowego - odsetek firm regulujących zobowiązania pozabankowe w terminie spadł o 0,3 pp. kw/kw i 2,1 pp. r/r - do 62% (por. Rys. 88).

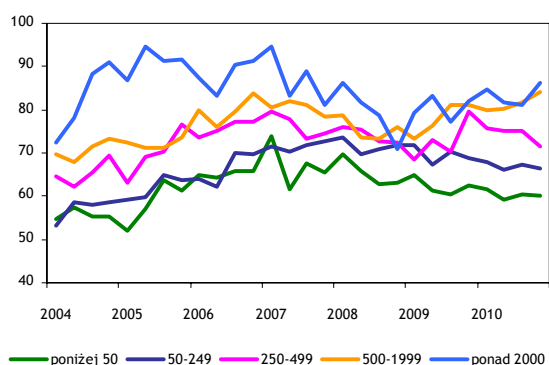
Czas realizacji płatności

percentyle	ściągnięcie należności w dniach	zmiana (w dniach) kw/kw	zmiana (w dniach) r/r	splata zobowiązań w dniach	zmiana (w dniach) kw/kw	zmiana (w dniach) r/r
10	14	0	-3	14	0	0
25	28	-2	-1	21	0	0
50	38	0	-0,7	30	0	0
75	60	0	0	49	1	-1
90	80	-1	5	65	-5	-5
średnia	43,9	-1,1	-0,4	38,1	-1,1	-1,6

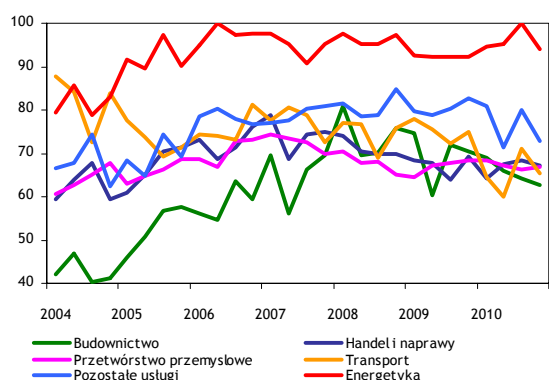
Tab. 3 Rozkład realizacji płatności z tytułu należności i zobowiązań w IV kw. 2010 r.

W IV kw. 2010 r. średni czas płatności zobowiązań wyniósł 38,1 dnia (spadek o 1,1 dnia kw/kw i 1,6 dnia r/r), a okres ściągnięcia należności 43,9 dnia (spadek o 1,1 dnia kw/kw i 0,4 dnia r/r). W połowie próby, spłata zobowiązań następuje w przeciągu 30 dni (brak zmian kw/kw i r/r), natomiast ściągnięcie należności w ciągu 38 dni (brak zmian kw/kw, spadek o 0,7 dni r/r) (por. Tab. 3). Ogólna sytuacja płatnicza jest relatywnie dobra i wykazuje tendencję dalszej poprawy.

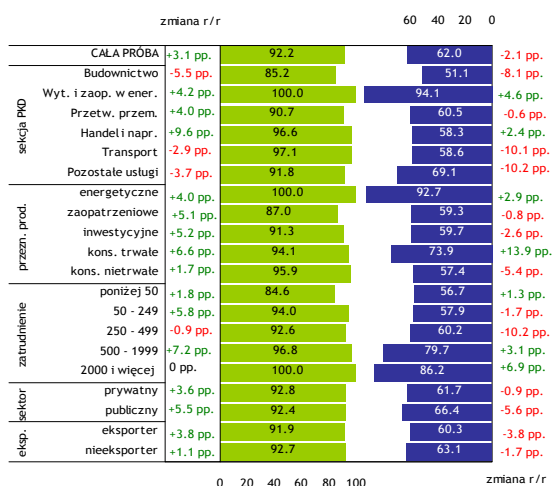
Oceny płynności i obsługa zadłużenia - analiza w podstawowych przekrojach

Rys. 89 Odsetek przedsiębiorstw deklarujących brak problemów z płynnością w klasach wg zatrudnienia

Rys. 90 Odsetek przedsiębiorstw deklarujących brak problemów z płynnością w klasach wg sekcji PKD

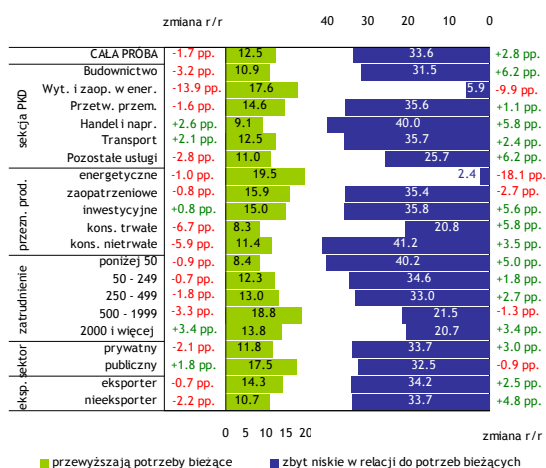
Rys. 91 Odsetek przedsiębiorstw deklarujących brak problemów z obsługą zadłużenia kredytowego (lewy panel) oraz pozabankowego (prawy panel) w IV kw. 2010 r.

Zgodnie z trwale obserwowaną tendencją, także w IV kw. 2010 r. problemy z płynnością oraz obsługą zobowiązań najrzadziej zgłaszała energetyka oraz przedsiębiorstwa największe pod względem zatrudnienia. Problemy z płynnością oraz obsługą zobowiązań najczęściej dotyczyły natomiast małe i mikro firmy oraz budownictwo. Budownictwo¹⁴, Transport oraz Pozostałe usługi wg sekcji PKD oraz przedsiębiorstwa zatrudniające od 250 do 499 pracowników doświadczyły dużego pogorszenia ocen płynności w relacji rocznej i jako jedyne analizowane klasy obniżyły jakość obsługi zarówno zobowiązań bankowych, jak i pozabankowych (por. Rys. 89 i Rys. 90).

Reakcja firm na problemy z płynnością polegała w głównej mierze na opóźnieniu regulowania zobowiązań pozabankowych. W niemal wszystkich analizowanych klasach obsługa zadłużenia kredytowego miała wyższy priorytet, a firmy w większym stopniu poprawiały lub w mniejszej mierze ograniczały terminowość obsługi zobowiązań kredytowych niż pozabankowych. Szczególnie wyraźnie zjawisko to obserwowano w sektorze publicznym, gdzie pomimo silnego spadku ocen płynności jakość obsługi zobowiązań bankowych poprawiono kosztem zobowiązań pozabankowych. (por. Rys. 91).

¹⁴ Wg danych F-01/I-01 GUS relacja zadłużenia całkowitego do aktywów ogółem (wskaźnik ogólnego zadłużenia) wzrosła w budownictwie z 58,3% w III kw. 2009 r. do 63,3% na koniec III kw. 2010 r. i przyjęła najwyższą wartość od 2004 r.; była również wyraźnie wyższa (o 16,2 pp.) niż wynosi średnia dla populacji. Główną przyczyną wzrostu wskaźnika ogólnego zadłużenia był spadek aktywów.

Środki pieniężne przedsiębiorstw

Rys. 92 Środki pieniężne w relacji do potrzeb przedsiębiorstw w IV kw. 2010 r. w podstawowych przekrojach.

W IV kw. 2010 r. odsetek przedsiębiorstw deklarujących zbyt niski stan środków pieniężnych w relacji do potrzeb bieżących wyniósł 33,6% (wzrost o 2,8 pp. r/r). Najmniej problemów z niedoborem środków pieniężnych odczuwała energetyka, natomiast w największej mierze problem ten dotyczył producentów nietrwałych dóbr konsumpcyjnych, małe i mikro firmy oraz Handel i naprawy wg sekcji PKD (por. Rys. 92). W sektorze publicznym wysoki jest odsetek zarówno firm odczuwających niedobór środków pieniężnych, jak i ich nadmiar.

11. Ceny i marże

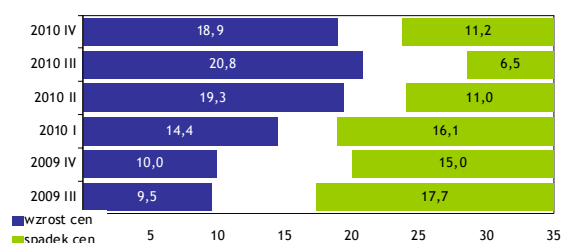
Dynamika cen oferowanych przez przedsiębiorstwa produktów i usług wyraźnie przyspieszyła - zarówno zasięg, jak i skala wzrostu cen będą w I kw. 2011 r. wyraźnie większe niż w poprzednim kwartale.

Oczekiwania inflacyjne wzmacniają się wyraźnie od 3 kwartałów. Spodziewany wzrost cen (CPI) będzie w ciągu następnych 12 miesięcy silniejszy niż oczekiwano zarówno w poprzednim kwartale, jak też w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Wzrost stawek VAT w styczniu 2011 r. chce uwzględnić w cenach swoich produktów/usług ponad połowa respondentów. Podwyżki cen, związane z wprowadzeniem nowych stawek podatku będą skumulowane na początku 2011 r.

Oceny zmian marż na sprzedaży krajowej i zagranicznej nieznacznie poprawiły się względem poprzedniego kwartału. Wyraźnie wzrosła skala wpływu podwyżek cen na zachowanie się marż.

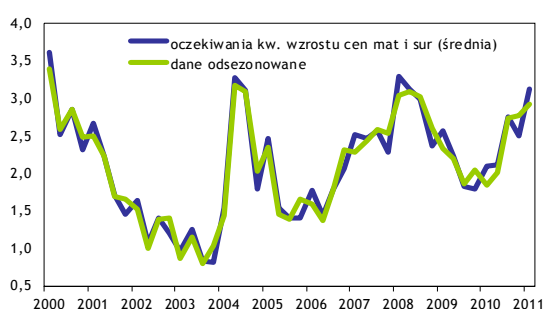
Zmiany cen w IV kw. 2010 r.

Rys. 93 Faktyczne zmiany cen oferowanych przez przedsiębiorstwa produktów/usług (% przedsiębiorstw, pominięto bez zmian)

W IV kw. 2010 r. dynamika cen oferowanych przez badane przedsiębiorstwa produktów i usług wyhamowała, choć nadal podwyżki były częstsze w badanej próbie niż obniżki - 11,2% respondentów dokonało redukcji cen, zaś 18,9% firm podniosło je. Spośród przedsiębiorstw, które podniosły ostatnio ceny większość (62,8%) zamierza jednak nadal je podwyższać, w reszcie próby - 47,2%. Spośród tych firm, które ceny obniżyły 24,1% będzie je redukować też w I kw. 2011 r. - wobec 4,0% wśród pozostałych przedsiębiorstw.

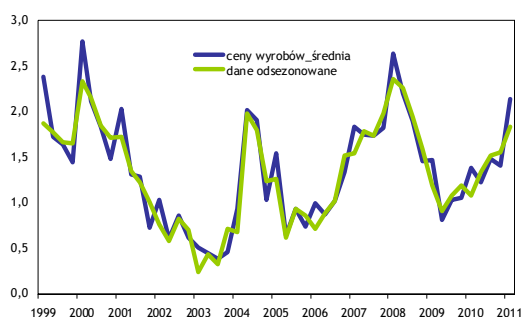
Prognozy cen surowców i materiałów

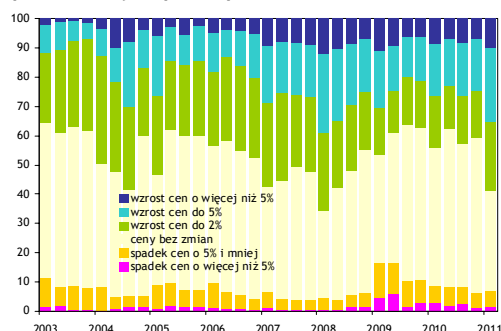
Rys. 94 Kwartalne prognozy wzrostu cen surowców i materiałów wykorzystywanych przez przedsiębiorstwa

W I kw. 2011 r. przedsiębiorstwa nadal oczekują wzrostu dynamiki kw/kw cen surowców i materiałów wykorzystywanych do produkcji. Po odsezonowaniu oczekiwania kształtują się średnio na poziomie 2,9% kw/kw (czyli o 0,1pp. więcej kw/kw i o 1,0 pp. więcej r/r).

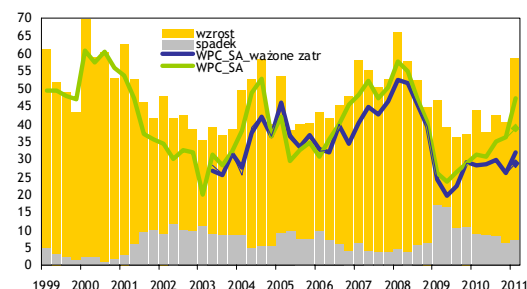
Prognozy cen wyrobów własnych

Rys. 95 Kwartalne prognozy wzrostu cen sprzedawanych przez przedsiębiorstwa towarów i usług

Rys. 96 Rozkład prognoz zmian cen

Rys. 97 Wskaźnik prognoz zmian cen wyrobów i usług WPC (saldo prognoz zmian cen) wraz z odsetkiem przedsiębiorstw planujących podwyższyć lub obniżyć ceny. Zaznaczone dla I kw. 2011 r. punkty pokazują wartości wskaźników dla firm, które nie zamierzają przenosić wzrostu stawek VAT na ceny

Przedsiębiorstwa przewidują także wyraźny wzrost dynamiki cen własnych. Planowane na I kw. 2011 r. podwyżki cen wyrobów i usług wyniosą średnio 1,7% kw/kw (po korekcie sezonowej), co oznacza wzrost dynamiki o 0,3 pp. kw/kw i o 0,8 pp. r/r - por. Rys. 95. Dynamika cen własnych przedsiębiorstw wzrośnie więc bardziej niż spodziewana dynamika cen surowców i materiałów. Warto wspomnieć, że podwyżka stawek VAT nie jest jedyną przyczyną wzrostu dynamiki cen. Przedsiębiorstwa, które nie zamierzają przenosić podwyżek VAT na ceny, również prognozują wzrost swoich cen (jedynie o 0,1 pp. poniżej wartości dla całej badanej próby).

Wzrost zdecydowanie wskaźnik informujący o zasięgu podwyżek WPC¹⁵ (zwiększył się o 10 pp. - dane po odsezonowaniu; w relacji rocznej wskaźnik wzrósł o 15,9 pp.). Na zdecydowanie wyższym poziomie w stosunku do poprzedniego kwartału utrzymuje się odsetek firm zamierzających podnosić ceny - podwyżki cen wyrobów i usług planuje w I kw. 2011 r. 58,5% respondentów¹⁶ (poprzednio 40,6%, rok wcześniej 44,0%). Wskaźnik WPC wzrósł także w przedsiębiorstwach, w których podwyżki VAT nie zwiększą cen, aczkolwiek skala tego wzrostu jest mniejsza (p. Rys. 97). Wpływ zmian podatku VAT na ceny kształtuje się w większym stopniu poprzez częstość podwyżek cen niż ich poziom.

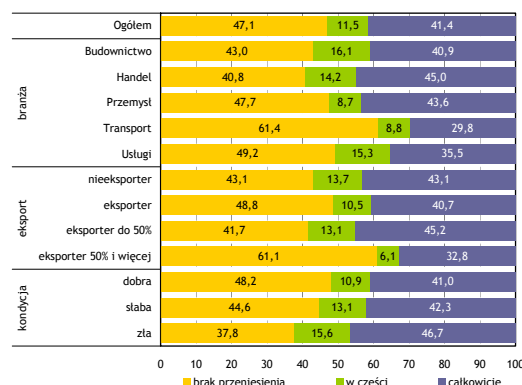
Po uwzględnieniu wielkości przedsiębiorstw, WPC (wskaźnik ważony zatrudnieniem) wzrósł także, ale nadal utrzymuje niższe wartości niż wskaźnik podstawowy, a więc podwyżki cen częstsze będą w sektorze MSP.

¹⁵ Wskaźnik WPC jest to saldo prognoz zmian cen wyrobów i usług (podwyżki minus obniżki).

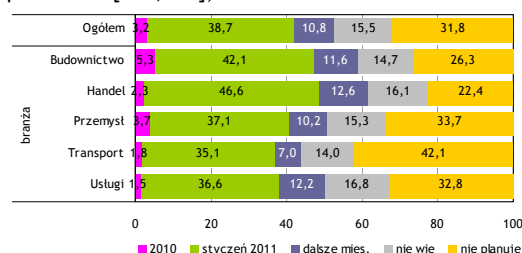
¹⁶ Można przypuszczać, że ten odsetek może być jeszcze wyższy - niektóre firmy wzrost cen jedynie o VAT potraktowały prawdopodobnie jako *brak zmian* cen (ponieważ nie są sprzedawcami dóbr/usług detalicznych, a więc zmiany VAT są dla nich neutralne). Wskazuje na taką sytuację to, że 1/3 spośród przedsiębiorstw, które deklarują, że uwzględnią wzrost VAT w cenach, jednocześnie informuje, że nie zamierza podnosić cen.

Ramka 1 Konsekwencje wprowadzenia nowych stawek VAT w styczniu 2011 r.

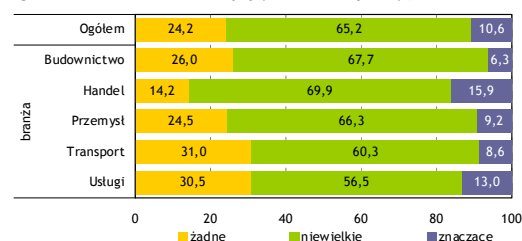
Przedsiębiorstwa zostały zapytane o konsekwencje zmiany stawek VAT ze stycznia 2011 r. Efekty tych zmian nie są oceniane jednoznacznie. Część przedsiębiorstw zgłasza, wśród barier swojego rozwoju, nie tylko sam wzrost stawek VAT, ale i trudności z ich wprowadzaniem. Poniosą one wyższe niż pozostali respondenci koszty całej operacji oraz silniej odczują negatywne efekty, zwłaszcza spadek marży. Jednocześnie częściej i w większym stopniu firmy te przełożą wzrost podatku na ceny.

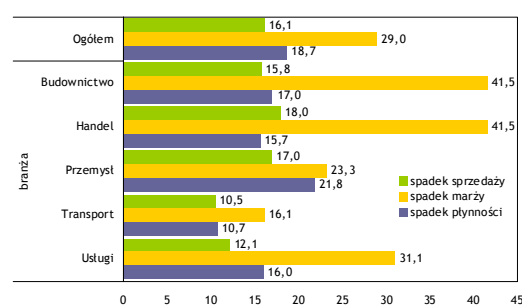
Rys. 98 Stopień, w jakim zmiana stawek VAT (wraz z kosztami całej operacji) zostanie przeniesiona na ceny produktów/usług przedsiębiorstwa ('w części' oznacza w przedziale [10%,90%])

Rys. 99 Okres, w jakim przedsiębiorstwo planuje zmianę cen w związku ze zmianami VAT (próba ograniczona do firm mających takie plany)

Rys. 100 Jednorazowe koszty, jakie przedsiębiorstwo poniesie w związku z wprowadzeniem nowych stawek VAT

Rys. 101 Negatywne efekty, wynikające bezpośrednio z wprowadzenia nowych stawek VAT, istotne dla funkcjonowania przedsiębiorstwa

Nieomal połowa badanych przedsiębiorstw nie zamierza jednak przekładać wzrostu stawek VAT (oraz kosztów z tym związanych) na ceny swoich produktów i usług (47,1%). Z pozostałych firm większość zamierza w pełni przenieść wzrost VAT na ceny (41,4% populacji).

W mniejszym stopniu nowe stawki VAT będą miały odzwierciedlenie w cenach przedsiębiorstw, których oferta skierowana jest głównie na rynek zagraniczny niż w firmach operujących na rynku krajowym (w całości bądź w większości). Przedsiębiorstwa przemysłowe rzadziej zamierzają korygować ceny o nowe stawki VAT niż firmy handlowe a częściej niż przedsiębiorstwa transportowe. Częściej przeniesienia wzrostu VAT oraz kosztów operacji dokonają firmy w złej niż w dobrej kondycji.

Podwyżki cen, związane z wprowadzeniem nowych stawek VAT będą skumulowane na początku 2011 roku. Zdecydowana większość przedsiębiorstw dokona podwyżek cen (spowodowanych wzrostem VAT) w styczniu 2011 r. (38,7% całej próby, tj. 73,6% planujących takie podwyżki), znacznie mniej badanych zamierza przenieść podwyżki cen na następne miesiące (10,8% próby). Niewielka grupa firm uwzględniła już nowe stawki VAT już w 2010 r. (3,2% próby). Część firm (15,5%) w grudniu 2010 r. jeszcze nie podjęła decyzji o terminie zmiany cen swoich wyrobów i usług.

Jednorazowe koszty dostosowawcze, jakie przedsiębiorstwa muszą ponieść w związku z wprowadzeniem nowych stawek podatku VAT są oceniane jako niewielkie. Jedynie 10,6% przedsiębiorstw uznało je za znaczące, 24,2% nie poniesie praktycznie żadnych kosztów, dla pozostałych firm koszty te będą niewielkie. Najwyżej koszty takie zostały oszacowane w handlu, najniżej w budownictwie

Tab. 4 Odsetek przedsiębiorstw prognozujących zmiany cen a poziom przełożenia wzrostu stawek VAT (% przedsiębiorstw)

Przeniesienie wzrostu stawki VAT	zmiany cen wyrobów	
	bez zmian lub spadek	wzrost
brak przeniesienia	49,7	50,3
w części	32,4	67,7
całkowicie	33,8	66,2

Tab. 5 Odsetek przedsiębiorstw prognozujących wzrost cen w klasach na podstawie poziomu uwzględnienia wzrostu stawek VAT wg branż (% przedsiębiorstw)

	Przeniesienie VAT	
	NIE	TAK (część lub całość)
Budownictwo	48,6	62,8
Handel	60,3	76,9
Przemysł	49,2	62,7
Transport	67,9	72,7
Usługi	30,6	63,8

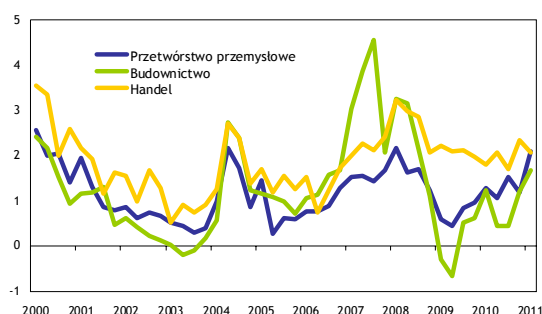
Prognozy wzrostu cen produktów/usług przedsiębiorstw są w części efektem planowanych zmian stawek VAT. Plany przeniesienia wzrostu stawek VAT na ceny (zarówno plany całkowitego, jak i częściowego przeniesienia) w ok. 2/3 przypadków skutkują przewidywanym przez respondentów wzrostem cen¹⁷. Spośród przedsiębiorstw, które nie mają zamiaru dokonać przełożenia wzrostu VAT na ceny, połowa dokona podwyżek cen. Można przypuszczać zatem, że ok. 16% przedsiębiorstw uwzględniających zmiany VAT (czyli ok. 9% całej próby) podniesie ceny głównie z powodu wzrostu tego podatku.

Najsilniej wzrost VAT wpłynie na ceny w usługach (bez handlu i transportu; ponad 2 razy częściej wzrost cen planują te firmy, które zamierzają uwzględnić wzrost VAT). W transporcie wpływ ten będzie niewielki. W pozostałych branżach wzrost VAT zwiększy grupę przedsiębiorstw podwyższających ceny o ok. 14 - 17 pp.

i w transporcie. Najwyższe koszty spodziewane są w przedsiębiorstwach, które są w złej lub pogarszającej się kondycji i które obawiają się spadku popytu.

Część firm spodziewa się negatywnych efektów, związanych z wprowadzeniem nowych stawek VAT. Przedsiębiorstwa najbardziej obawiają się spadku marży (29%), w mniejszym stopniu spadku płynności (18,7%) oraz redukcji obrotów (16,1%). Zmniejszenie marży będzie najsilniej odczuwanym czynnikiem w budownictwie oraz handlu, najslabiej zaś w transporcie oraz przemyśle. Spadek płynności najczęściej zgłaszają przedsiębiorstwa przemysłowe (21,8%). Negatywne efekty operacji zmiany podatku VAT będą najbardziej istotne dla przedsiębiorstw słabych.

Prognozy cen wyrobów własnych - analiza w podstawowych przekrojach

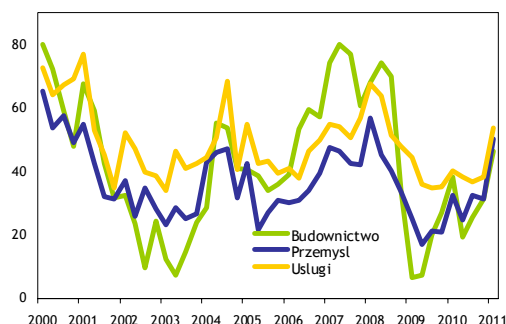

Rys. 102 Kwartalne prognozy wzrostu cen sprzedawanych przez przedsiębiorstwa towarów i usług w sekcjach Przetwórstwo przemysłowe, Handel i naprawy oraz Budownictwo

Zwiększyła się przewidywana skala i zasięg podwyżek cen w sekcji Przetwórstwo przemysłowe. Wzrost cen wyniesie średnio 2,1% (1,2% w poprzednim kwartale), a wskaźnik WPC wzrośnie do 51,2% (z 32,8%). W energetyce wzrośnie dynamika oraz zasięg podwyżek cen. Jest to jednak branża, w której ceny charakteryzują się sezonowością i początek roku jest typowym okresem podwyżek (po zdjęciu wahań sezonowych dynamika cen spadnie, natomiast podwyżki będą bardziej powszechne niż w kwartale

¹⁷ W pozostałej 1/3 części firm w tej grupie, czyli uwzględniających wzrost podatku w swoich cenach, a jednocześnie nie przewidujących wzrostu cen, mieszczą się przedsiębiorstwa

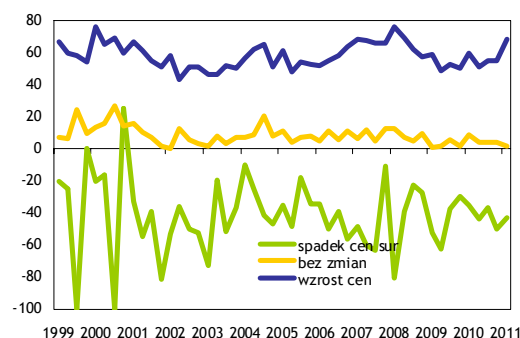
1. które unikną redukcji cen
2. dla których VAT zmniejszył się (branża żywności przetworzonej)
3. które wzrostu cen o VAT nie potraktowały jako wzrostu cen - por. przypis 16 na str. 45.

Rys. 103 Wskaźnik WPC w przemyśle, budownictwie oraz usługach

Dynamika cen w usługach wzrosła do 2,2% z 1,7% w poprzednim kwartale. W handlu dynamika cen spadła i w I kw. 2011 r. wyniesie 2,1% (spadek o 0,3 pp.). Zwiększył się natomiast w handlu zasięg podwyżek cen (WPC wyniósł 60,9%, wzrost o 10,9 pp.). Wysoki wzrost WPC i dynamiki cen będzie miał miejsce także w transporcie (wzrost z 44,4% do 63,5% oraz z 1,2% do 1,7% odpowiednio).

Czynniki oddziałujące na zmiany cen

Rys. 104 Wskaźnik WPC a prognozy zmian cen nabywanych surowców i materiałów

Tab. 6 Prognozowane przez przedsiębiorstwa zmiany cen nabywanych surowców i materiałów w II kw. 2010 r. a zmiany prognozowanych cen sprzedawanych wyrobów i usług (dane w %)

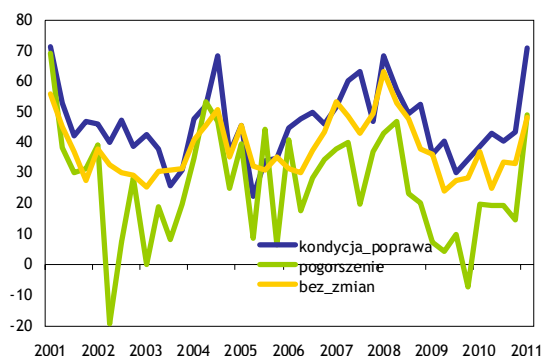
zmiany cen surowców	zmiany cen wyrobów		
	spadek	bez zmian	wzrost
spadek	66,7	9,5	23,8
bez zmian	8,6	81,0	10,3
wzrost	4,4	22,9	72,7

poprzednim).

W budownictwie w I kw. 2011 r. spodziewany jest dalszy wzrost kwartalnej dynamiki cen. Prognozowany wzrost cen wyniesie średnio 1,7% (wzrost o 0,5 pp. w stosunku do poprzedniego kwartału). Wzrosła także zasięg podwyżek - wskaźnik informujący o zasięgu podwyżek (WPC) zwiększył się do 46,6% z 31,3% w poprzednim kwartale i jest wyższy niż rok wcześniej.

Prognozy na I kw. 2010 r. potwierdzają utrzymywanie się silnego wpływu wzrostu cen surowców i materiałów na ceny własne badanych firm (choć problem wysokich kosztów działalności - w tym cen surowców, materiałów i paliw - nie jest już od ponad dwóch lat najważniejszą barierą rozwoju przedsiębiorstw, to nadal utrzymuje się w czołówce problemów). W przypadku oczekiwanego wzrostu cen surowców i materiałów nieomal 3/4 respondentów deklaruje przeniesienie wzrostu tych cen na ceny swoich wyrobów, a blisko 1/4 przedsiębiorstw pozostawi ceny wyrobów na niezmiennym poziomie. 2/3 firm, spodziewających się spadku cen surowców obniży też ceny. Zdecydowana większość firm (ok. 81%), które nie spodziewają się zmian cen surowców nie zamierza też zmieniać cen własnych wyrobów.

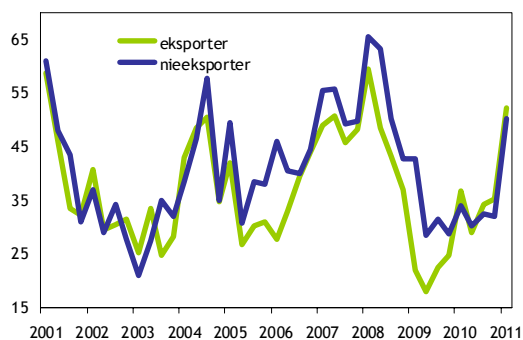
Przedsiębiorstwa, niezależnie od przewidywanej kondycji ekonomicznej, informują o wzroście cen, choć tradycyjnie już respondenci prognozujący poprawę sytuacji ekonomicznej planują w I kw. 2011 r. podwyżki cen wyrobów częściej niż pozostałe firmy; wskaźnik WPC w tej grupie wzrósł znacznie (do 71% z 43,5% kw/kw). Wydaje się, że I kw. 2011 r. jest jednak okresem, w którym także firmy słabsze zdecydują się na podwyżki cen. Zwraca bowiem uwagę wysoki wzrost udziału firm w pogarszającej się sytuacji, które

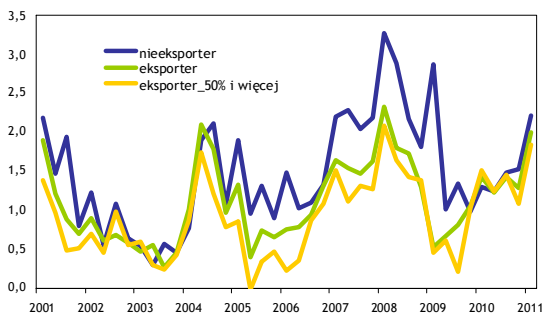
Rys. 105 Wskaźnik WPC a przewidywana kondycja ekonomiczna przedsiębiorstwa

podniosą ceny. Bardzo wzrosnie też w tej grupie średnia planowanych podwyżek cen - z 0,1% do 3,4% (tj. najwyższego poziomu odkąd są dostępne dane, czyli od IV kw. 2000 r.) i będzie wyższa niż w firmach o najlepszych perspektywach. Także przedsiębiorstwa, które już oceniają swoją kondycję jako złą, będą w większym stopniu podnosić ceny niż firmy w dobrej i bardzo dobrej sytuacji (średnio o 4,1% i 1,9% odpowiednio). Należy jednak podkreślić, że w badanej próbie przedsiębiorstw, które przewidują pogorszenie kondycji bądź oceniają ją jako słabą jest stosunkowo niewiele.

Zmiany cen a eksport

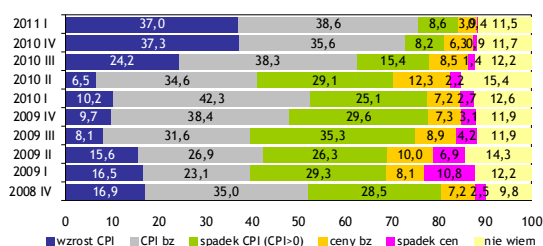
Rys. 106 Wskaźnik WPC w podziale na eksporterów i nieeksporterów

Rys. 107 Kwartalne prognozy wzrostu cen sprzedawanych przez przedsiębiorstwa towarów i usług w podziale na eksporterów wyspecjalizowanych i działających na rynku krajowym

W I kw. 2011 r. dynamika cen oraz zasięg wzrostu cen zwiększył się wyraźnie zarówno wśród eksporterów, jak i firm nieeksportujących. Eksporterzy działający w większości na rynku krajowym nieco częściej będą podnosić ceny niż eksporterzy wyspecjalizowani (tzn. te firmy, w których eksport stanowi co najmniej 50% sprzedaży). Zwiększyły się znacznie udział przedsiębiorstw podwyższających ceny w obu grupach (do nieomal 60%). Prognozy cen w grupie eksporterów, zwłaszcza wyspecjalizowanych, kształtują się w I kw. na niższym poziomie niż w grupie przedsiębiorstw oferujących swoje produkty wyłącznie na rynku krajowym. Średnia podwyżka dla eksporterów wyniesie 2,0%, dla nieeksporterów 2,2% (wzrost w obu grupach o 0,7%). Eksporterzy wyspecjalizowani przewidują wzrost cen o 1,8%.

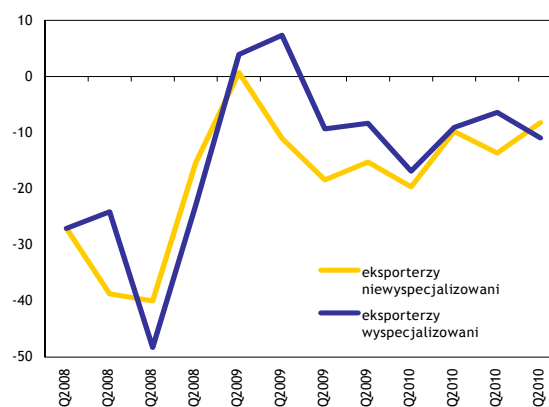
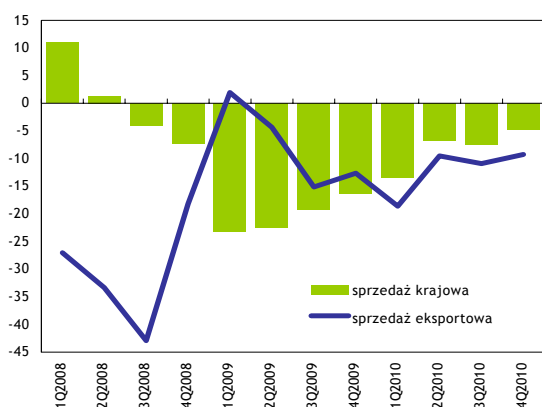
Oczekiwania zmian CPI

Rys. 108 Prognozy rocznych zmian wskaźnika CPI w relacji do kwartału poprzedniego

Oczekiwania inflacyjne wzmacniają się wyraźnie od trzech kwartałów. Spodziewany przez ankietowane przedsiębiorstwa wzrost cen konsumpcyjnych będzie w ciągu roku nieco silniejszy niż oczekiwano w poprzednim kwartale i dużo silniejszy niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. Utrzymał się na poziomie z poprzedniego kwartału odsetek firm oczekujących szybszego niż dotychczas wzrostu cen (37,0%) oraz zmniejszyła się grupa firm przewidująca spadek CPI (z 15,4% do 13,0%). Po raz drugi więc w badanym okresie liczniejsze są przedsiębiorstwa, które oczekują wzrostu inflacji niż jej ograniczenia. Wzrostu cen w ciągu najbliższego roku spodziewa się ogółem 84,2% respondentów (95,1% tych, którzy sprecyzowali swoją opinię), zaś spadek cen prognozuje znikomy odsetek firm.

Marże na sprzedaży krajowej i zagranicznej

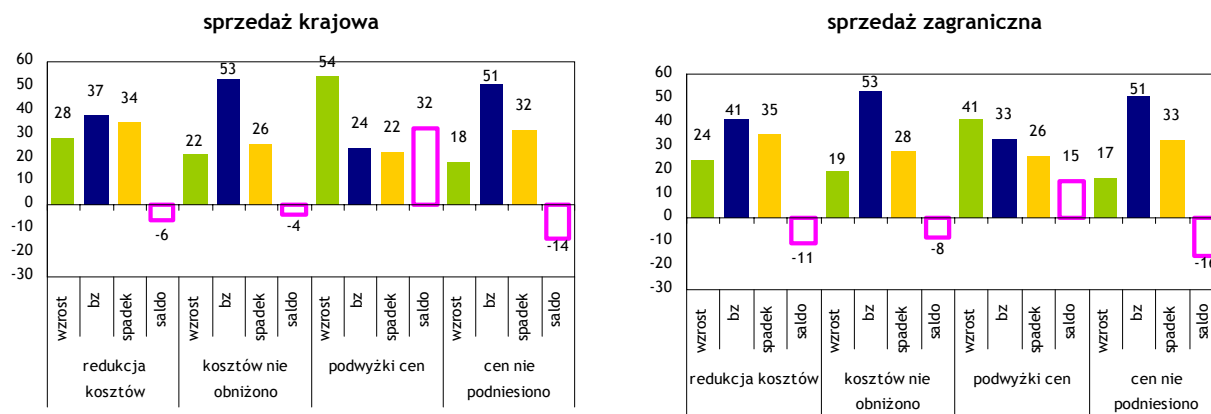
Rys. 109 Zmiany marż na sprzedaży krajowej i zagranicznej (zmiany marż prezentowane są w postaci wskaźników wyliczonych wg formuły: odsetek przedsiębiorstw deklaruujących wzrost marż minus odsetek przedsiębiorstw deklaruujących spadek marż)

W IV kw. 2010 r. ankietowane przedsiębiorstwa poinformowały o niewielkiej poprawie w odniesieniu do marż na sprzedaży krajowej oraz eksportowej. Wskaźniki pozostały jednak nadal ujemne, co oznacza, że w próbie wciąż więcej jest firm, w których marże zmniejszyły się w ciągu roku niż przedsiębiorstw obserwujących ich wzrost¹⁸.

Jeśli chodzi o marże na sprzedaży krajowej, to wzrost zanotowano głównie w sekcji Przetwórstwo przemysłowe oraz w górnictwie. Również w przypadku marż eksportowych poprawę zanotowano głównie w sekcji Przetwórstwo przemysłowe.

¹⁸ W populacji dużych przedsiębiorstw (wg sprawozdawczości F-01/I-01) wskaźniki rentowności w pierwszych trzech kwartałach 2010 r. co prawda rosły (jeśli chodzi o dane zagregowane), nadal jednak więcej było przedsiębiorstw, które obserwowały spadek rentowności niż firm osiągających korzystniejsze wyniki niż przed rokiem. Takie zależności zanotowano zarówno w grupie eksporterów, jak i nieeksporterów.

Przeprowadzone redukcje kosztów tak jak w poprzednich kwartałach nie powstrzymały spadku marż (por. Rys. 110). Wyraźnie skuteczniejsze dla utrzymania poziomu marż na sprzedaży krajowej (w krótkim okresie) okazały się w IV kw. podwyżki cen. Inaczej niż w poprzednich kwartałach również marże eksportowe reagowały na zmiany cen. Eksporterzy, którzy deklarowali podniesienie cen wyraźnie częściej niż pozostałe przedsiębiorstwa obserwowali wzrost marż. W poprzednich okresach czynnikiem najsilniej oddziałującym na marże eksportowe były zmiany kursu walutowego.

Rys. 110 Wpływ redukcji kosztów i podwyżek cen na zmiany marż na sprzedaży krajowej (lewy rys.) oraz zagranicznej (prawy rys.) - dane za IV kw. 2010 r.

12. Bariery rozwoju - wybrane problemy

Tab. 7 Bariery rozwoju¹⁹ (w tabeli wyróżniono momenty, w którym wskaźniki przyjmują maksymalne wartości w całej historii badania)

częstotliwość pojawiania się problemów zgłoszonych w kwartale: wartości min. i maks. w historii badań SM	niski popyt	kursy walutowe, w tym wahania	wzrost cen surowców i materiałów	duża, rosnąca konkurencja	zatory płatnicze, problemy z płynnością	niejasne przepisy, zmiany prawa	brak inwestycji, problemy zw. z procesem inwestyc.
	4,3 \ 30,0	8,6 \ 26,8	2,7 \ 17,5	5,4 \ 21,2	4,9 \ 21,2	4,2 \ 17,2	0 \ 4,9
I kw. 2008 r.	7,8	17,7	14,7	6,7	4,9	6,1	4,9
II kw. 2008 r.	7,8	15,5	17,5	5,7	5,7	5,0	2,1
III kw. 2008 r.	13,1	16,6	16,9	7,8	5,1	4,3	2,7
IV kw. 2008 r.	20,8	10,3	7,2	6,2	7,2	4,5	
I kw. 2009 r.	30,0	14,4	10,0	7,3	9,4	4,9	3,7
II kw. 2009 r.	24,3	13,7	6,9	5,8	10,4	4,7	2,4
III kw. 2009 r.	21,3	11,5	7,6	8,5	8,6	5,0	2,3
IV kw. 2009 r.	20,0	13,0	6,9	9,3	7,6	5,4	1,3
I kw. 2010 r.	19,3	13,3	7,6	9,0	9,2	4,2	1,7
II kw. 2010 r.	13,5	10,4	7,6	6,8	6,1	4,3	3,0
III kw. 2010 r.	13,5	10,1	9,2	6,1	8,8	7,9	2,6
IV kw. 2010 r.	12,9	9,4	8,7	7,0	7,0	6,8	3,9

OPRACOWANIE:

Z.JANKIEWICZ

P.POPOWSKI

Ł.POSTEK

K.PUCHALSKA - KIERUJĄCA TEMATEM

A.SAWICKA

AKCEPTOWALI:

M.GRADZEWICZ

J. JAKUBIK

¹⁹ Wskaźniki barier rozwoju wyznaczono w oparciu o udział przedsiębiorstw informujących o istnieniu danego rodzaju problemu w liczbie wszystkich przedsiębiorstw biorących udział w ankiecie (również tych firm, które nie udzieliły żadnej odpowiedzi na pytanie o bariery rozwoju)

Aneks 1 - Uwagi metodologiczne

1. Prezentowane opracowanie przedstawia oceny ankietowanych przez NBP przedsiębiorstw w IV kw. 2010 r. i przewidywania na I kw. 2011 r.
2. W grudniu 2010 r. w szybkim monitoringu NBP wzięło udział 1015 podmiotów wybranych z terenu całego kraju. Były to przedsiębiorstwa z sektora niefinansowego, reprezentujące wszystkie sekcje PKD, poza rolnictwem, leśnictwem i rybołówstwem, oba sektory własności, przedsiębiorstwa z sektora MSP oraz duże jednostki.
3. Ze względu na przewagę w próbie przedsiębiorstw dużych, za którą jednak przemawia silna koncentracja zjawisk makroekonomicznych, wyniki badań ankietowych należy traktować z pewną ostrożnością.
4. W opracowaniu wykorzystano następujące przekroje klasyfikacyjne:
  - wg rodzajów działalności PKD w podziale na: Przemysł, Budownictwo, Handel, Usługi, bądź z uwzględnieniem sekcji PKD
    - ilekroć w opracowaniu jest mowa o sekcji Pozostałe usługi, chodzi o grupę branż usługowych, na które składa się: Transport i gospodarka magazynowa, Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, Informacja i komunikacja, Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, Edukacja, Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
  - wg sektorów własności: sektor publiczny, sektor prywatny oraz pięciu form własności
  - wg klas wielkości zatrudnienia: od 1 do 49 zatrudnionych, od 50 do 249, od 250 do 499, od 500 do 1999 oraz 2000 i więcej osób lub alternatywnie, w podziale na: sektor MSP (do 249 pracujących) i duże przedsiębiorstwa (250 i więcej pracowników)
  - wg przeznaczenia oferowanych przez przedsiębiorstwa produktów: przedsiębiorstwa oferujące dobra energetyczne, inwestycyjne, konsumpcyjne trwałe i nietrwałe oraz półprodukty.
5. Podstawową metodą konstrukcji prezentowanych w raporcie wskaźników jest różnica między procentem odpowiedzi korzystnych i niekorzystnych dla sytuacji przedsiębiorstw. Wskaźniki te przyjmują wartości z przedziału od +100 do -100. Ujemne wyniki należy interpretować jako pogorszenie się stanu koniunktury, natomiast dodatnie jako jego poprawę,
6. Ilekroć pod tabelą bądź rysunkiem nie pojawia się informacja odnośnie źródła danych, należy rozumieć, że źródłem informacji jest wtedy szybki monitoring NBP.
7. Dla oznaczenia wskaźników wyrównanych sezonowo zastosowano skrót „SA”, pochodzący od ang. wyrażenia seasonally adjusted.

Aneks 2 - formularz badania ankietowego

SZYBKI MONITORING NBP			
PROGNOZY NA I KW. 2011 R.			
str. 1	PKD 2004	PKD 2007	FW (forma własności):
Czy przedsiębiorstwo jest eksporterem (sprzedaje swoje produkty poza granicami kraju)? [TAK / NIE]			
1. Proszę podać liczbę osób zatrudnionych w przedsiębiorstwie na dzień 1 XII 2010 r.:			
2. Przedsiębiorstwo przewiduje, że w I kw. 2011 r. popyt (zapotrzebowanie) na jego produkty i usługi w stosunku do poprzedniego kwartału.:			
a. wyraźnie wzrośnie - głównie jako efekt typowego dla przedsiębiorstwa w tym okresie (sezonowego) wzrostu zapotrzebowania na jego produkty			
b. wyraźnie wzrośnie - głównie w następstwie trwale obserwowanego wzrostu popytu na produkty przedsiębiorstwa			
c. pozostanie bez zmian lub ulegnie niewielkim zmianom			
d. wyraźnie spadnie - ale zjawisko to ma charakter sezonowy i obserwowane jest zawsze w tym okresie			
e. wyraźnie spadnie - w wyniku trwale obserwowanego spadku zapotrzebowania na produkty przedsiębiorstwa			
3. W I kw. 2011 r. przedsiębiorstwo oczekuje:			
a. wzrostu liczby zamówień			
b. spadku liczby zamówień			
c. utrzymania się podobnej liczby zamówień			
d. nie dotyczy			
4. Czy w I kw. 2011 r. przedsiębiorstwo przewiduje istotne zmiany w zakresie:			
a. poziomu produkcji (wzrost / bez zmian / spadek)			
b. poziomu zatrudnienia (wzrost / bez zmian / spadek)			
c. programów inwestycyjnych rozpoczętych przed dniem wypełniania ankiety i realizowanych obecnie (rezygnacja / redukcja / bez zmian {inwestycje będą kontynuowane} / wzrost / nie dotyczy {brak inwestycji}/zakończenie zgodnie z planami)			
5. Czy w I kw. 2011 r. przedsiębiorstwo planuje:			
a. rozpoczęcie poważniejszych inwestycji finansowanych głównie kredytem bankowym			
b. rozpoczęcie poważniejszych inwestycji finansowanych głównie środkami własnymi			
c. rozpoczęcie poważniejszych inwestycji finansowanych głównie pozabankowymi środkami obcymi			
d. rozpoczęcie poważniejszych inwestycji finansowanych w inny sposób			
e. przedsiębiorstwo nie planuje podjęcia takich działań			
6. Czy przedsiębiorstwo planuje w 2011 r. rozpoczęcie istotnych ze swojego punktu widzenia inwestycji?:			
a. tak			
b. nie, przedsiębiorstwo dysponuje wystarczającym potencjałem wytwórczym			
c. nie, przedsiębiorstwo ma trudności ze sfinansowaniem inwestycji			
d. nie, przewidywany popyt na produkty przedsiębiorstwa jest zbyt niski lub obniży się			
e. nie, koszty inwestycji byłyby zbyt wysokie			
f. nie, nie planuje inwestycji z innych przyczyn niż wymienione powyżej			
7. Jaki jest główny cel planowanych na 2011 r. inwestycji?:			
a. zwiększenie potencjału wytwórczego			
b. unowocześnienie technologii - zmniejszenia kosztów produkcji			
c. wymiana lub remont używanego majątku, remont budynków fabrycznych lub/ biur			
d. inne cele			
8. Jak przedsiębiorstwo ocenia skalę nakładów na inwestycje planowanych na 2011 r.?:			
a. nakłady będą znacznie większe niż w 2010 r.			
b. nakłady będą nieznacznie większe niż w 2010 r.			
c. nakłady będą porównywalne			
d. nakłady będą nieznacznie mniejsze niż w 2010 r.			
e. nakłady będą znacznie mniejsze niż w 2010 r.			
9. Jaki jest stopień wykorzystania mocy produkcyjnych w przedsiębiorstwie (w %):			
10. Jaki jest obecnie stan poszczególnych kategorii zapasów w przedsiębiorstwie?:			
a - zbyt duży b - wystarczający c - zbyt mały d - nie dotyczy			
a. zapasy produktów gotowych			
b. zapasy towarów			
c. zapasy półproduktów i produktów w toku			
d. zapasy materiałów			
11. Czy w IV kw. br. dokonano redukcji kosztów w przedsiębiorstwie [TAK/NIE]?:			

str. 2

12. Czy w IV kw. br. w relacji do IV kw. ub.r. nastąpiły zmiany marży zysku brutto ze sprzedaży głównego produktu/grupy produktów i/lub usług oferowanych przez przedsiębiorstwo na rynku krajowym oraz na rynku zagranicznym?:	rynek krajowy
a. marża znacząco wzrosła b. marża nieznacznie wzrosła c. marża nie zmieniła się d. marża nieznacznie spadła e. marża znacząco spadła f. nie dotyczy	rynek zagraniczny
13. Czy w IV kw. br. zmieniły się ceny głównego produktu/grupy produktów i/lub usług oferowanych przez przedsiębiorstwo względem poprzedniego kwartału?:	
a. wzrosły b. nie zmieniły się c. spadły	
14. Przedsiębiorstwo przewiduje, że:	
a. ceny sprzedawanych wyrobów i usług w I kw. 2011 r. (w relacji do stanu na dzień 31 XII br.) wzrosną/spadną o ...%	
b. ceny nabywanych przez przedsiębiorstwo surowców i materiałów w I kw. 2011 r. (w relacji jw.) wzrosną/spadną o ...%	
c. w X br. wskaźnik CPI (inflacja) wyniósł 2,8% w relacji rocznej. Zdaniem przedsiębiorstwa w ciągu najbliższych 12 miesięcy ceny: (1) będą rosły szybciej niż dotychczas; (2) będą rosły w tym samym tempie; (3) będą rosły wolniej; (4) pozostaną bez zmian; (5) spadną; (6) nie wiem	
15. Proszę podać (w %), jaka część zmian stawek VAT (w tym kosztów całej operacji) zostanie przełożona na ceny oferowanych przez przedsiębiorstwo produktów i usług?: [0 - zmiana VAT nie zostanie przełożona na ceny, 100% - całkowite przełożenie na ceny]	
16. Kiedy, w związku ze zmianami stawek podatku VAT, przedsiębiorstwo planuje zmianę cen swoich produktów i usług?:	
a. zmiany VAT już uwzględniono w cenach, bądź ceny zostaną zmienione jeszcze w 2010 r. b. w styczniu 2011 r. c. w dalszych miesiącach 2011 r. d. przedsiębiorstwo nie podjęło jeszcze decyzji o terminie zmian cen swoich wyrobów i usług e. przedsiębiorstwo nie planuje zmian cen związanych ze zmianami VAT	
17. Jak przedsiębiorstwo ocenia jednorazowe koszty dostosowawcze, związane z wprowadzeniem nowych stawek podatku VAT?:	
a. firma nie poniesie praktycznie żadnych kosztów b. firma poniesie niewielkie jednorazowe koszty c. firma poniesie znaczące jednorazowe koszty	
18. Czy przedsiębiorstwo spodziewa się istotnych negatywnych efektów, wynikających bezpośrednio z wprowadzenia nowych stawek podatku VAT?: [TAK / NIE]	
a. spadek sprzedaży	
b. spadek marży	
c. spadek płynności	
19. Czy w zakresie obsługi zadłużenia kredytowego:	
a. przedsiębiorstwo nie ma problemów z tą obsługą i w najbliższym kwartale nie przewiduje takich problemów b. przedsiębiorstwo nie ma takich problemów, ale przewiduje pojawienie się ich w najbliższym kwartale c. przedsiębiorstwo boryka się z takimi problemami, ale przewiduje zmniejszenie ich skali w najbliższym kwartale d. przedsiębiorstwo boryka się z takimi problemami i nie przewiduje poprawy tej sytuacji e. przedsiębiorstwo nie korzysta z kredytu	
20. Czy w IV kw. br. przedsiębiorstwo miało problemy z terminowym regulowaniem zobowiązań pozabankowych?:	
a. nie, nigdy b. tak, sporadycznie c. tak, często	
21. Czy w IV kw. br. przedsiębiorstwo miało problemy z utrzymaniem płynności finansowej [często / sporadycznie / nie miało]?:	
22. Jak przedsiębiorstwo ocenia wielkość środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych w relacji do swoich potrzeb bieżących?:	
a. środki pieniężne są odpowiednie w relacji do potrzeb bieżących b. środki pieniężne są zbyt niskie w relacji do potrzeb bieżących c. środki pieniężne przewyższają potrzeby bieżące	

str. 3

23. Jaki był w IV kw. br. średni czas (w dniach):	
a. realizacji zobowiązań wobec dostawców	
b. ściągania należności od odbiorców	
c. opóźnień w spłacie zobowiązań wobec dostawców	
d. opóźnień w ściąganiu należności od odbiorców	
24. Zgodnie z planami przedsiębiorstwa do końca marca 2011 r. zadłużenie z tytułu kredytów bankowych w relacji do stanu na dzień 31 XII br.:	
a. znacząco wzrosło	
b. powiększy się w niewielkim stopniu	
c. pozostanie na niezmiennym poziomie	
d. zmniejszy się w niewielkim stopniu	
e. ulegnie wyraźnemu obniżeniu	
f. nie dotyczy (przedsiębiorstwo nie korzysta z kredytów bankowych)	
25. Czy w IV kw. br. przedsiębiorstwu odmówiono udzielenia kredytu bankowego?:	
a. tak, z powodu braku (pogorszenia się) zdolności kredytowej	
b. tak, ponieważ przedsiębiorstwo nie miało odpowiednich zabezpieczeń	
c. tak, z przyczyn innych niż wymienione w podpunkcie a) i b)	
d. nie, przedsiębiorstwo otrzymało kredyt w IV kw. br.	
e. nie, przedsiębiorstwo nie ubiegało się o kredyt w IV kw. br.	
26. Jeśli przedsiębiorstwo ubiegało się o kredyt bankowy w IV kw. br., to jakie było jego przeznaczenie/cel (bez względu na to czy kredyt został przyznany)?:	
a. finansowanie zapasów i kapitału obrotowego	
b. finansowanie środków trwałych (inwestycji)	
c. inne cele	
d. nie dotyczy - przedsiębiorstwo nie ubiegało się o kredyt bankowy	
27. Proszę podać przeciętną stopę procentową dla kredytów bankowych, jaka była naliczana od zadłużenia przedsiębiorstwa w IV kw. br. (proszę podać łączną stawkę tj. stopę referencyjną dla kredytu /WIBOR, LIBOR, EURIBOR, itd./ powiększoną o marżę):	
a. w przypadku złotówkowego kredytu krótkoterminowego (do 1 roku)	
b. w przypadku złotówkowego kredytu długoterminowego (powyżej 1 roku)	
c. w przypadku dewizowego kredytu krótkoterminowego (do 1 roku)	
d. w przypadku dewizowego kredytu długoterminowego (powyżej 1 roku)	
28. W odniesieniu do obecnej ceny kredytu bankowego, przedsiębiorstwo przewiduje, że do końca marca 2011 r.:	
a. nastąpi spadek oprocentowania (tzn. ceny po jakiej przedsiębiorstwo może uzyskać kredyt)	
b. nastąpi wzrost oprocentowania	
c. oprocentowanie kredytów bankowych nie ulegnie zmianie	
d. przedsiębiorstwo nie korzysta z kredytu bankowego	
29-a. Proszę podać udział przychodów z eksportu w przychodach ogółem (w %):	
29-b. Proszę podać jaką część (w %) przychodów z eksportu stanowi eksport nieopłacalny (nieopłacalny rozumiany jako $\text{cena} \times \text{kurs}$ niepokrywające kosztów produkcji i pozostałych kosztów związanych z eksportem towaru)?	
Jeśli cała sprzedaż na eksport jest opłacalna, proszę wpisać 0:	
30. Czy w IV kw. br. w relacji do poprzedniego kwartału liczba umów eksportowych:	
a. wyraźnie wzrosła	
b. wyraźnie zmniejszyła się	
c. nie uległa większym zmianom	
31. Przedsiębiorstwo oczekuje, że wielkość eksportu w I kw. 2011 r. w porównaniu z poprzednim kwartałem:	
a. wzrośnie	
b. spadnie	
c. utrzyma się na porównywalnym poziomie	
32. Czy firma oczekuje w I kw. 2011 r. w stosunku do poprzedniego kwartału?:	
a. wzrostu liczby nowych umów eksportowych	
b. zawarcia podobnej liczby nowych umów eksportowych	
c. spadku liczby nowych umów eksportowych	

str. 4

33. Jaki jest progowy poziom kursu walutowego, przy którym eksport jest nieopłacalny (w PLN)?:	
a. dla USD	
b. dla Euro	
34. Jaki jest udział importu zaopatrzeniowego w kosztach działalności przedsiębiorstwa (w %)?: Przy braku importu należy wpisać 0:	
35-a. Czy w I kw. 2011 r. wynagrodzenia w przedsiębiorstwie zostaną zmienione?:	
a. tak, planuje się zwiększenie przeciętnego wynagrodzenia b. tak, planuje się obniżenie przeciętnego wynagrodzenia c. nie	
35-b. Jeśli tak, to o ile procent zmieni się przeciętne wynagrodzenie?:	
36. Prosimy ocenić relację wzrostu wynagrodzeń oraz wydajności pracy (mierzonej wielkością wartości dodanej, przypadającej na 1 zatrudnionego) w przedsiębiorstwie w IV kw. br. (zmiany w stosunku do pop.kw.):	
a. wynagrodzenia wzrosły w większym stopniu niż wydajność pracy (także gdy wydajność nie wzrosła) b. wynagrodzenia wzrosły w zbliżonym stopniu co wydajność pracy c. wynagrodzenia wzrosły w mniejszym stopniu niż wydajność pracy d. wynagrodzenia nie wzrosły, natomiast zwiększyła się wydajność pracy e. wynagrodzenia i wydajność pracy nie wzrosły	
37. Jak przedsiębiorstwo ocenia swoją obecną sytuację ekonomiczną, pomijając typowe dla tego okresu wahania sezonowe?:	
a. bardzo dobra b. dosyć dobra c. słaba d. zła (istnieją realne szanse na przetrwanie firmy, poprawę sytuacji) e. bardzo zła (należy liczyć się z likwidacją bądź upadłością firmy)	
38. Czy w I kw. 2011 r. przedsiębiorstwo przewiduje istotne zmiany swojej sytuacji ekonomicznej?:	
a. tak, nastąpi poprawa sytuacji b. tak, nastąpi pogorszenie sytuacji c. nie, sytuacja firmy nie ulegnie większym zmianom	
39. Prosimy o krótkie zasygnalizowanie problemów (ok.10 zdań), jakie w najbliższym czasie (pół roku) mogą być istotne dla kondycji ekonomicznej przedsiębiorstwa. Prosimy o szczególne uwzględnienie tych zagadnień, które wpływają na wielkość produkcji (możliwość jej zwiększenia, względnie powody ograniczenia skali działalności), płynność przedsiębiorstwa, zadłużenie kredytowe oraz opłacalność eksportu. W przypadku, jeśli przedsiębiorstwo nie napotyka na żadne poważniejsze trudności i nie przewiduje ich wystąpienia w podanym terminie, prosimy wpisać "brak problemów":	

Raporty na temat stanu koniunktury są do pobrania ze strony internetowej NBP.
http://www.nbp.pl/home.aspx?c=/ascx/koniunktura_prezentacja.ascx